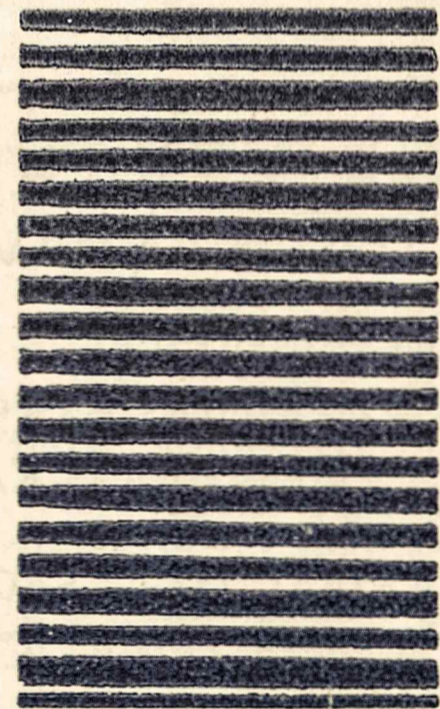
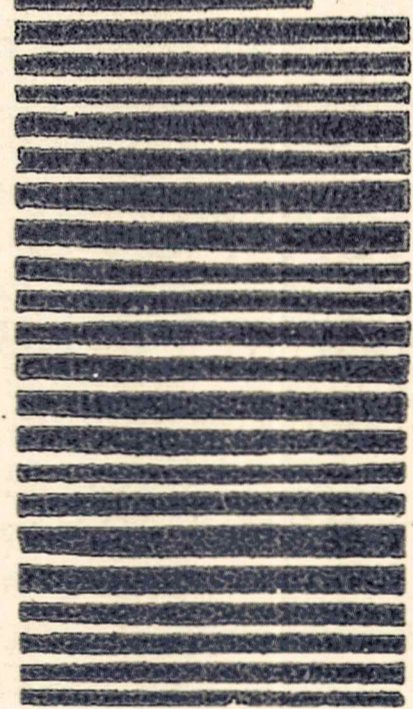
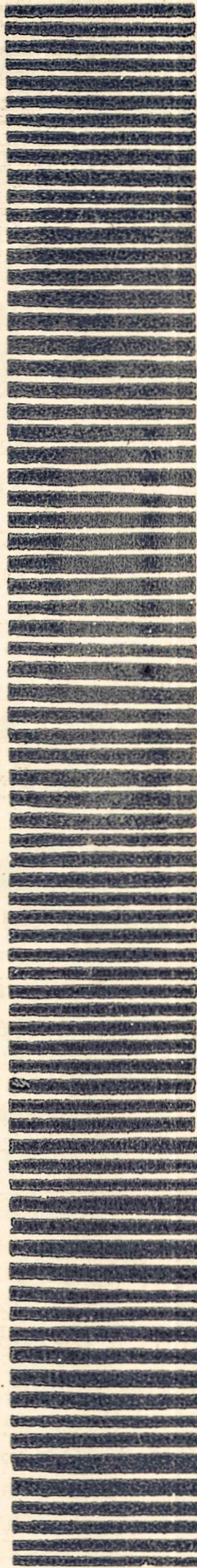
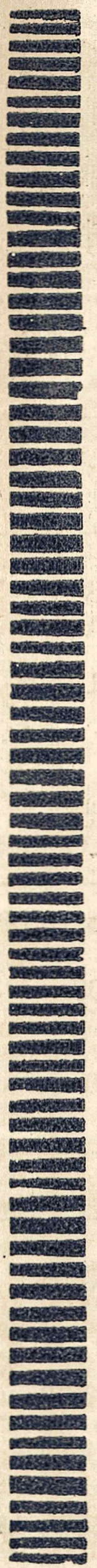
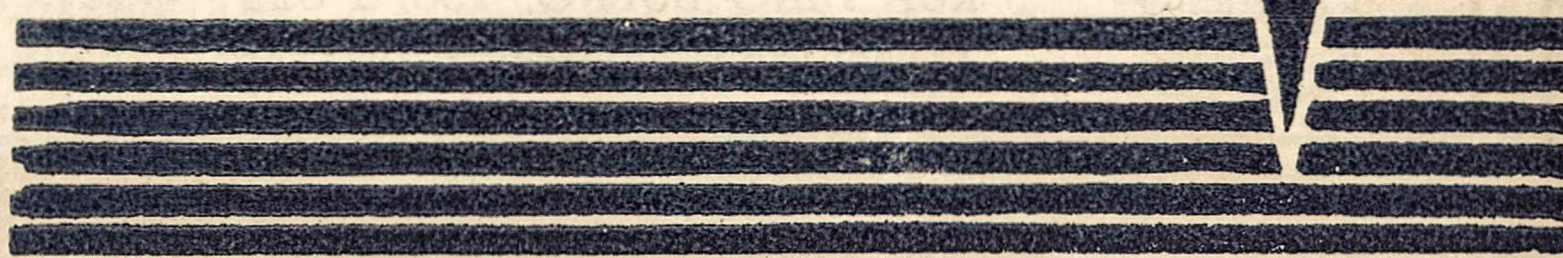

1127/21

МѢСЯЦЪ
СІЕНТОВА

№ 5

ORO PAŠTAS

Į Vokietiją ir Europą — EKSPRES - SIUNTINIAI
perduodama per 5 dienas į visas zonas - Baltiniai
moterims, vyrams ir vaikams.

Sąrašai nemokamai.

Valgomųjų produktų siuntiniai - Ekspres American
European Export Comp. — New York
(Pagelba Europai)

Igaliotinis WILLY SANDVOSS & FILHO

Predio Martinelli - 20 andar - Sala 2033 - Tel. 3-5364
Koresp. Caixa Postal 3718

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

Revista Litwana

NOSSA LITUANIA

Diretor Proprietario Responsável:
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO

ADRESAS:

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA:

RUA VENDA NOVA, 116 - VILA ZELINA
SÃO PAULO

KORESPONDENCIJAI:

CAIXA POSTAL 4118 - SÃO PAULO

KAINA: ERAZILIJOJE: METAMS CR. \$ 75,00

PUSEI METU CR. \$ 38,00

KITUOSE KRASTUOSE: DOL. \$ 5

ATSKIRO NR. KAINA: CR. \$ 3,00

Rua Pedro de Kapelininga, 275 - Edifício Comercio - Sala 172 - Tel. 4-7482

Siuvykla VILNIUS

SAVININKAS JUOZAS KARPAVICIUS

VYRU IR MOTERU DRABUZIAI
SPECIALUS PATARNAVIMAS
PRIEINAMOS KAINOS

AV. DUQUE DE CAXIAS, 237 - SÃO PAULO

ÓTICA FOTO CENTRAL Ltda.

AKINIAI IR FOTOGRAFINIAI APARATAI.

Negatyvų aiškinimas ir foto darbai mėgėjams

AV. SÃO JOÃO, 45 - TEL. 2-3211

VIENTELIAI ATSTOVAI
GARSIOJOVANDENS
LINDOYA

AL AUS VARYKLOS COLUMBIA S/A.

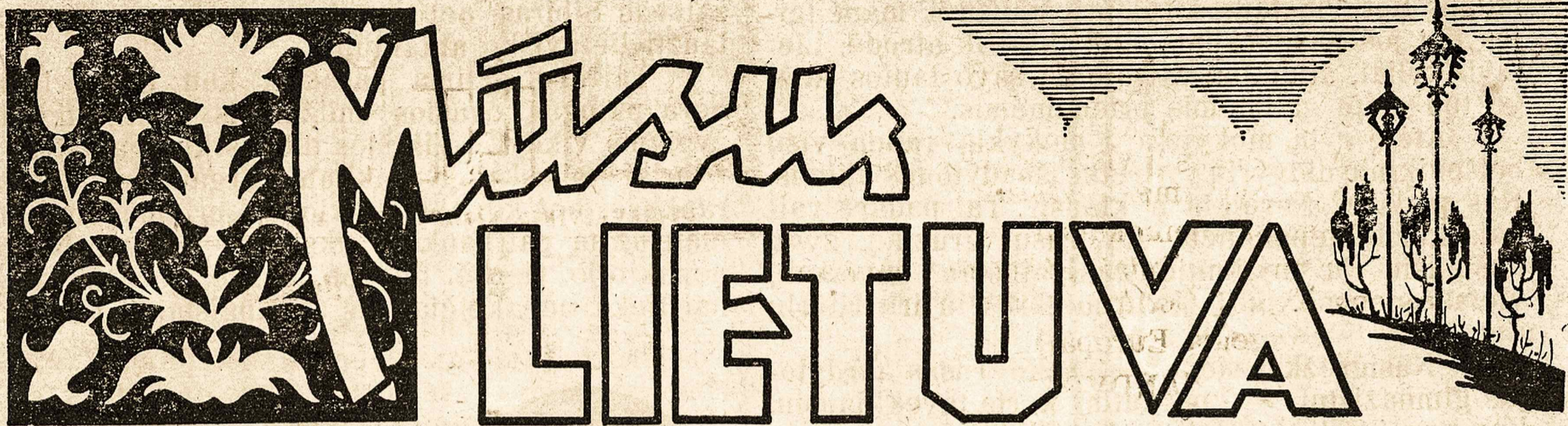
GAMINIŲ PLATINTOJAI

IRMĀOS CARRIERI

Lindoya vanduo yra senai žinomas gėrimas, kurio puikų veikimą į žmogaus sveikatą jau visi yra vienbalsiai pripažinę.
Pabandykite, įsitikinkite ir visados naudokite!

RUA DINO BUENO, 795 a 835
TELEFONES: 51-4019 e 51-2223

Caixa Postal, 3967
SÃO PAULO

MINTIS LIETUVA

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brasil) Vasario 29 d. (Fevereiro)

Nr. 5

Atkaklumas

Senais neatmenamais laikais, kai dar Lietuva buvo neįžengiamų girių kraštas, kai dar jos istorija nebuvo rašoma o ėjo iš lūpų į lūpas, sako gyvenęs kunigaikštis Margis, kuris nenorėdamas gyvas pasiduoti jo pilį užpuolusiems kryžiuočiams, susidegino kartu su visa pilies įgula. "Prakeikti lietuviai", pasakė kryžiuočiai įsiveržę į pilį ir tik liepsnojantį laužą teradę.

Kitą kartą kryžiuočiai pagrobė mažą vaiką ir parsivežę jį pas savę išaugino vokiečiu. Bet naujo vokiečio širdyje, kažkur giliai gludėjo jausmas, kad jis yra lietuvis. Jis tiek pasižymėjo kryžiuočių tarpe, kad tapo jų vadu. Pasiekęs valdžios jis sudarė tokias sąlygas kad žuvo visi kryžiuočių pulkai. O jis pats išgėrė nuodų taurę. Jo vardas Konradas Valerodas, apdainuotas poemose ir liko nemarus.

Kunigaikščio Liutavaro žmona Gražina pati apsilvikiusi vyro šarvais išėina kautis su priešu ir žūva savo vyro pulkų priešakyje.

Gediminas, Kęstutis, Algirdas, Vytautas ir visa eilė mūsų tautos didvyrių ginė Lietuvos žemę ir garbę, daug kartų parodydami daug valios ir atkaklaus užsispyrimo, kuris šiandien tapo lietuvių tautos charakteringu bruožu. Lietuvių vadai neįrašė į savo kardus tų gražiai skambančių žodžių: "Garbė ir tėvynė", kaip tai padarė lenkai, bet šitą nerašytą įstatymą nešiojo savo širdyse kaip prigimtą sielos balsą perduodamą iš kartos į kartą.

"Bet vis tai gražūs istoriniai praeities laikai". Pasako šiandien daugelis. "Tada buvo kokie laikai, tai ir didvyrių buvo labai daug ir labai narsių. Šiandien gi moderniškai laikai nebe palankūs didvyriškiems žygiams".

Verskime pageltusius istorijos puslapius iki priešime naujesnius, plonu dulkių sluoksnių apgultus lapus. Lietuvoje viešpatauja galingasis rusų caras. Lietuvos vardas atrodo baigiamas užmiršti. Bet taip tik atrodo. Štai pakyla lietuvių tauta 1863 metais. Šakėm ir dalgiais ginkluoti

bernai kaunasi su rusų kariuomene. Tai išėina į kautynių lauką kunigaikščių ir riterių vaikai pareikalauti pavogto brangiausio turto - laisvės.

Rusiškasis imperializmas siaučia. Sunaikinti lietuvių tautą! Uždrausti jos dvasios gaivintojų spaudą! Bet prieš šituos pragariškus planus pakyla naujas lietuviškos dvasios kareivis — knygnešys. "Nemirsiu kol maskolius nebus iš Lietuvos išvytas", Jurgis Bielinis — atkaklusis lietuvis. Ir mirė tik mėnesį prieš paskelbiant Lietuvos nepriklausomybę, kai laisvės aušra jau švito pirmaisiais spinduliais. "Neįveiksi sūnau šiaurės, mūsų širdys tvirtos. Senai buvo išmėgintos, senai keptos, virtos", rašo vysk. Antanas Baranauskas juodžiausiais rusiškos okupacijos metais.

Verskime dar toliau istorijos knygą. Štai lapai kuriuos parašė žmonės dar tebegyvenantieji tarp mūsų, kurie gyvu žodžiu gali paremti istorinę tiesą. Savanoriai, klumpėti, sermėgiuoti, "berdankomis" ginkluoti išėina prieš tris priešus ir kaujasi į visas puses. Ar tai ne kunigaikščiai iš senovės laikų. Ar tai ne legendariniai atgimė šituose bernuose. "Niekis gyvybė jei tėvynė pavojuje", — pasakė vienas šių didvyrių. Jo vardą šiandien daugelis jau ir užmiršo. Bet juk tai ir nėra labai svarbu. Juk tai pasakė atkaklus lietuvis. Tas pats lietuvis, kurio kaulai šiandien ilsisi nežinomojo kareivio kape ant kurio užrašyta: "Atidaviau tai ką turėjau".

Amerikos New Yorko aerodromo vadovybė neleidžia Dariui ir Girėnui skristi. Bet ar tai sulauko atkaklų lietuvių? "Lituanika pakyla ir nugalė Atlantą. Savo tėvynės slenkstyje palūžta narsieji lakūnai.

"Lituanikos pralaimėjimas ir nugrimzdimas į Atlanto vandenyno gelmes tegul auklėja jaunųjų lietuvių atkaklumą ir ryžtumą...", — parašė Darius ir Girėnas savo testamente.

Kai 1940 metais azijatinės ordos užplūdo Lietuvą lietuvis tylėjo. Okupantas džiaugėsi pa-

laužęs lietuvių tautos pasipriešinimą ir manė įgijęs net jos pasitikėjimą. Bet taip tik atrodė. Lietuvis tyliai, atkakliai kovojo už savo tautos laisvę tuo metu galimomis priemonėmis.

Atėję rytą mokytojai į mokyklą randa visų bolševikinių didvyrių portretus išbadytomis akimis. Kas padarė? Nereikia ir klausti. Tai padarė vaikai, kurie nepakenčia šių rusų, gruzinų, žydų užėmusių ju mylimųjų kunigaikščių paveikslų vietas sienose. Juk jie kunigaikščių ir riterių ainiai.

“Nusigrežk į sieną”, — sako rusas tardytojas gimnazistui, — “paskutinį kartą tavęs klausiu, kur gavai salaptus laikraščius?”. Atsakymo nėra. Sutrekši atspaudžiamas pistoleto gaidukas. “Pasakyk paskutinį savo norą” — sako budelis. “Leiskit nusivilkti kailinukus. Jie dar visiškai nauji ir aš nenoriu, kad tėvas juos gautų su skyle nugaroje”, — atsako gimnazistas. Štai jums modernių laikų kunigaikštis, neprarandęs atkaklios lietuviškos dvasios ir akyvaizdžiame mirties pavojuje.

O kur pulkai tų, kurie kabodami už rankų pakabinti, pliekiami geležiniais rimbais baisyuose kalėjimų rusiuose, nieko nepasakė, kas būtų naudinga priešui. Kur pulkai tyliųjų tautos kankinių ir darbuotojų, kurie su didžiausiu pavojumi gabeno slaptąją spaudą, tvirtai tikėdami tuo žemaitišku posakiu: “Kas bus kas nebus, bet žemaitis neprąžus”.

Prievarta vokiečių įvilktas į uniformą ir išstumtas į kovą, kad ir prieš savo priešus rusus, lietuvis puikiai žinojo ką jam reikia daryti. Vienas toks kareivis, kad nepasiduotų gyvas bolševikams į rankas, patraukia prie diržo kabojusių granatų degtuvus ir žūsta kartu su jį pagrobusiais rusais. “Lietuviški šunes!”, — sako Maskvos radijas apie juos. “Lietuviški išdavikai”, — paskelbia Molotovas pirmąją karo dieną, kada visa Lietuva pakyla išsivaduoti iš Maskvos pančių. Bet visi gerai žino, net ir pats Molotovas puikiai supranta, kad tai nėra nei šunes nei išdavikai, bet atkaklūs lietuviai tęsiantieji savo prabočių kovą už savo žemės laisvę.

Pasibaigė antrasis pasaulinis karas. “Lietuva amžiams vėl prisijungė prie Sovietų Sąjungos”, skelbia į Lietuvą grįžę okupantai, kraujuose skandindami lietuvių žemę. Bet miškuose ir pelkėse jauni vyrai tvirtai laiko šautuvą rankose ir kaudasi šioje daugeliui beviltiškai atrodančioje kovoje.

“Tarybų Lietuvos vyriausybė kviečia jus grįžti namo. Niekas jūsų nepersekios, gausit savo ūkius iki 15 ha didumo ir namus, kurie nebuvo paliesti nacionalizacijos. Visi kareiviai, policininkai ir karininkai, tarnavę vokiečių kariuomenėj ar savisaugos daliniuose, bei dezertyrai nebus baudžiami”, šaukia Justas Paleckis.

Bet atkaklus lietuvis pasakė: “Ne”, nors širdis taip veržiasi į savo gimtąjį kraštą, nors tik pagalvojus apie savo namus sielą skausmas drasko.

Ir taip atkaklus lietuvis rašo savo istoriją vienu metu atkaklumu ar tai būtų garbės ir džiaugsmo ar kančios ir nevilties lapai. Per visus juos driekiasi vienas bruožas. Atkaklumas ir nepalaužiama valia. Ir jeigu kas svetimųjų kada nors pasakė, kad lietuviškasis atkaklumas yra viena nevykusių lietuvių tautos bruožų, tai mes galime atsakyti, kad šis bruožas jiems tikrai yra blogas ir netinkamas, o lietuvių tautai vien tik gera tedaro.

Nei vokiečių koncentracinės stovyklos, nei

šaltasis Sibiras, nei žiaurus teroras nepajėgia palaužti lietuviško atkaklumo.

Tai argi galima pasakyti kad nauji laikai nėra patogūs dvasios milžinams gimti, didiems žygiams vikdyti? Tik šios dienos kunigaikščiai ir riteriai nebeskrieja eikliais žirgais su kardais rankose, bet kovoja kitokiomis priemonėmis, tačiau už tą patį aukštą tikslą — laisvę. Niekas nepakitėjo. Garbė, teisybė, laisvė, pareiga amžinai lieka nepakeičiamais amžiniais įstatymais.

Estija

Lietuvos geriausia bičiulė, kurios krantus plauna ta pati Baltijos jūra, vasario mėn. 24 d. švenčia savo nepriklausomybės paskelbimo sukaktį. Estų tautos likimas labai panašus į lietuvių tautos kelius. Tie patys priešai spaudė Estiją, tie patys vargai ir kančios šiandien ją lydi kartu su Lietuva.

Estija — mažiausia Pabaltijo valstybė, tačiau pažangi ir kultūringa. 1943 metais Estijoje buvo mažiau kaip du nuošimčiai analfabetų, kuriuos išimtinai sudarė rusų tautybės gyventojai.

Paskutiniojo karo įvykiai žiauriai palietė Estiją. Daugybė dešimtmečiais kurtų vertybių buvo paversta pelenais. 20 nuošimčių estų šiandien atskirti nuo savo tėvynės ir blaškosi po Švediją, Vokietiją, Austriją. Daugybė estų neša vergijos jungą Sibiro sniegynuose. Dar neseniai visą kultūringą pasaulį buvo sujaudinusi keliolikos estų kelionė į Ameriką mažyčiu laiveliu. Tą žygį padaryti juos privertė nebepakeliamas teroras jų tėvynėje.

Lietuvos santykiai su Estija visą nepriklausomybės laikotarpį buvo nuoširdžiai draugiški. Lygiai taip pat gražiai ši draugystė tęsiama ir emigracijoje. Jau daug kartų Estija, Lietuva ir Latvija bendrai protestavo tarptautiniame forume prieš jų tautų pavergimą. Bendras Pabaltijo likimas jungia tris tautas kovai prieš beudrą priešą, šiandien, prisimindami tą garbingą estų tautos istorinę dieną, mes lietuviai netik linkime broliams estams vėl iškovoti savo laisvę, bet kartu tiesiame savo ranką, kviesdami ir toliau eiti bendrais kančių ir garbės keliais kol prie Baltijos jūros vėl suplevėsuos laisvos vėliavos.

YRA ŠALIS

Yra šalis, kur upės teka
Linksmi tarp girių ūžiančių,
Ir meiliai tarp savęs šneka
Prie giesmininkų vieversių.
Ten prakaitas aplieja žmones
Prie vasaros sunkių darbų
Ir prastas parėdas marškonis
Apdengia sanarius visų.
Bet tave meiliai pavaišina,
Kaip tik nueisi į svečius,—
Ten tave myli, valgidina,
Kiek tik daleidžia išteklius.
Ir grakščios tos šalies merginos
Ten žydi vis kuonuopuikiau...
Šalis ta Lietuva vadinasi.
Bet aš — neilgai ten buvau...
Atsimenu, kada į guolį
Saulutę prašo vakarai,
Ir gieda lietuviai — varguoliai,
Nes pabaigti dienos darbai...
Kaip tąsyk mergos veidą skaistų
Prie rūtų lenkia kvepiančių,
Dainuodamos, jas meiliai laisto,
Lelijų skinas žydinčių...
Atsimenu, kaip vakars šiltas
Po vasaros kaitrios dienos
Ir oras, ramumu pripiltas,
Prieš norą traukia prie dainos...
Kaip tąsyk varpas sunkiai gaudžia
Ir jis girdėt toli, toli...
Seniai jau paukščiai medžiuos snaudžia,
Bet pats užmigti negali...
Kaip upės vandens, mintys teka,
Idėjos reiškiasi galvoj;
Gamta su tavim, rodos, šneka:
«Gražu, gražu mūs Lietuvoj!»...
O, tėviške, koks mielas kraštas,
Kurio taip netekau ūmai, —
To neišreikš nei vienas raštas,
Tą pasakys vieni jausmai...

Pranas Vaičaitis

Pranas Vaičaitis gimė 1876 m. vasario m. 10 d., Santakų kaime Sintautų vls. Tėvai ūkininkai norėjo sūnų išleisti į kunigus, bet jis, baigęs gimnaziją, nepanorėjo eiti į kunigų seminariją. Įstojęs į universitetą jis uoliai bendradarbiavo tuometiniuose lietuvių laikraščiuose. Bestudentaudamas labai vargingai gyveno versdamasis pamokomis ir kitais uždarbiais. Sunkus gyvenimas pakirto jėgas ir Pranas Vaičaitis susirgo džiova, kuri jį, vos 25 metų vyrą, galutinai pagaužė. Paliko pluoštą eilėraščių, kuriuose gyvai atsispindi savos žemės meilė. Daugelis jo eilėraščių apie rusų priespaudą, atrodo lyg būtų šiandien parašyti.

ISGAMA

Lietuvis — išgama, kūną pardavęs
Maskoliams, o dūšią piktiesiems velniams,
Sėdėjo degtinės gerai išragavęs
Ir mislijo kilpas statyt lietuviams.
O kilpos dar naujos, visai negirdėtos:
Kad kožnas lietuvis maskolium pastot
Per tris arba du metus koku turėtų,
Lietuviškų knygų net melstis, nešiot
Kad nieks negalėtų... Ir šnapso stiklinę
Pastatęs jis prašos pagelbos velnių,
Su galva linguodams, daužydams krūtinę
Nor daug išnaikint katalikų tikrų...
Bet prieangoj koks čia bildesys pasklido
Žandarai ką įvertė ten per duris?
Štai išgama jauną vaikina išvydo, —
Abu prieš viens kitą pastatė akis.
«Gerai tau, patrakėli,» — išgama tarė:
«Po rusų valdžia tau gyvent negerai?
Už tai surakintą čia tave atvarė —
Sibyruij bebūdams gyvensi ramiai.»
Kaip paukštis pagautas drebėdams vaikinai:
«Aš joku patrakėliu, pone, nesu,
Bet kožno teisingo juk širdį žavina
Vargai ir nelaimės viengėnių savų.
Kur nori, ten gali mane nuvaryti,
Aš suimtas vergas, bet tarsiu ir tą,
Kad su nete sybėm mūs tautą naikinti
Ir dovyt mūs šalį, kuri mums miela,
Tai nieko nebus, ar ne mano teisybė?
Naikinat tikėjimą, lygiai spaudos liuosybę
Mus vejat iš tėviškės mūs prigimtos.
Išdraskėt mūs gimtinį kraštą, kaip vagys
Ir varginat mus, kaip turtings siratas...
Palaukie, ir tave juk Dievas paragins —
Už darbus tau pragaro kraštą suras.
Kankinkie mus, išgama, bauskie ir spauskie
Kankinkie kiek nori, nors kataliku
Ir pats pirma buvęs, dabar gi sau snauskie
Prakeiktas, bevydams mus po karu»

ŽY ŽMOGAUS GYVENIMO... LIUDAS DOVYDĖNAS

1941 metu birželio mėn. 14 diena ... Tai diena kuri tapo liudininke vieno iš niekšingiausių, veiksnių kuriuos žmogaus ranka yra įvykdžiusi. Ši diena dramatiškai žmogaus kritimą ir meta gėdos šešėlių, knrį kada nors reikės labai apgailėti.

Aš prisimenu tą pasirizimą ir tvirtą teisybės jausmą su kuriuo NKVD pareigūnai vykdė išvežimus. Jie buvo visagaliai ir pilni pasitikėjimo savimi. Raudonoji Armija buvo ką tik užbaigusi savo gegužės pirmosios dienos įspūdingus paražus. Žmonių akyse tebestovėjo ilgi pabūklų vamzdžiai; atrodė, kad nepabaigiamos eilės durtuvų, masės tankų nustelbs saulės šviesą, užtemdys dangus žvaigždes... Žmonių ausys apkurto nuo pražygiuojančių kariuomenės dalinių bildesio.

Vos vienas mėnuo praėjo, ir galingoji armija bėgo visais keliais; ilgieji patrankų vamzdžiai gulėjo kruvomis suversti; ir galingoji Maskva buvo priversta nevieuą kartą po to išgalvoti naujus pavadinimus ir surasti įvairius atsiprašymus, kad galėtų pateisinti pasaulio akyse ištrėmimą ir likvidaciją tų "liaudies priešų", kurie niekad nieko blogo nebuvo padarę nei Rusijai, nei jos valdovams...

Tai buvo gražus birželio mėnesio dienos rytas, saulėtas ir be jokio vėjo. Pravažiuojančių automobilių sukeltos dulkės sėdo ant žmonių ir ant daiktų.

Mažytis geltonai dažytas namelis stovėjo vienoje Žaliakalnio gatvėje, Kauno priemiestyje, šalia mano gyvenamųjų namų. Jauni medeliai, kuriuos neseniai pasodino šeimos galva, puošė vietovės vaizdą. Tų medelių sodintojas buvo vienos didelės įmonės buhalteris, be to atsargos leitenantas, — tylus ir kuklus žmogus, doras ir gero charakterio, savo jaunos šeimos ir medelių globėjas.

Bet jis buvo "nusikaltėlis": jis dar netikėjo tuo, ką rašė „Tiesa“ ir kiti komunistų laikraščiai apie tą didelę laimę, kurią Raudonosios Armijos durtuvų pagelba įvykdytas Lietuvos išvadavimas atnešė josios žmonėms. O "Tiesa" rašė:

„Jeigu Sovietų Sąjunga dar būtų keletą metų uždelsusi Lietuvos išvadavimą, tai josios žmonės būtų žuvę nuo bado ir neturto ir būtų pakliuvę į imperializmo vergijos pančius. Mes turime būti amžinai dėkingi Raudonajai Armijai už išgelbėjimą, Lietuvos liaudies nuo išnaikinimo. ypatingai už išgelbėjimą nuo karo ir to chaoso, į kurį buržuazinis imperializmas įtraukė Vakarų Europą.“

Žaliakalnio gyventojas darė kiekvieną matomą pastangą parodyti savo dėkingumą už "išvadavimą ir palengvinimą". Bet jo sąžinė jam prikaišiojo "Taip, mus išvadavo iš mūsų turto iš mūsų namų, iš mūsų laisvės, iš mūsų žemės. Taip, išvadavo... kiekvieną dieną ir naktį aš su baime turiu laukti prisiartinančių atsargių žingsnių grąsinančių atplėsti mano šeimą nuo manęs; ir vien tik dėl to kad aš esu šio krašto gyventojas kad aš viską, ką turiu, atiduodu svetimajam

okupantui. Aš jam dirbu, aš jį giriu ir turiu jo bijotis, nors niekad jam nieko blogo nesu padaręs."

Šis buhalteris pats pergyveno didžiąją apgavystę, kurios pagelba rusai nuskurdino Lietuvą, kai nuvertino lietuvišką pinigą — litą. Jis žinojo, kad Rusijoje už vieną rublį buvo galima nupirkti dvi sagas, tuo tarpu kai Lietuvoje vienas litas dabar vertas tik 90 kapeikų, pirko visą 12 sagų. Jis matė, kaip politrukai, Raudonosios Armijos komandieriai ir būriai privežtųjų

naujųjų pareigūnų pirko viską, kas tik buvo galima užmatyti ir gauti, kuone visas maisto atsargas, drabužius, apavą, prabangos dalykus. Tuo tarpu nuo lietuvių darbininkų ir ūkininkų buvo nubrauktos viso gyvenimo piniginės santaupos, o į akis žiūrėjo nedavalgymas ir neturėjimas kuo pakeisti nuplyšusių drapanų.

Šis žinojimas buvo didelis nusikaltimas. Apie šią savo kaltę buhalteris sužinojo visai aiškiai, kai perskaitė sovietiniuose laikraščiuose:

Nežtūrint to fakto, kad Lietuvos liaudis yra dėkinga Sovietų valdžiai už išvadavimą iš baisios vergijos, už sukurtą naują gyvenimo gerovę..., vis dėlto dar randasi nekurie elementai, kurie nenori suprasti Sovietų Sąjungos tikslų, ir kurie neprisideda prie kūrimojo darbo. Prie šių elementų priklauso visų rūšių senieji nacionalistai ir kitų partijų šulai, neapšviesti darbininkai, valstiečiai ir ypač inteligentai, kurie suvedžioja tokiu būdu eilinius žmones. Tačiau jie bus visi nubausti, kaip kad yra to užsitarnavę."

Šis buhalteris buvo lietuvis. Dėl to jo naktys pasidarė nemigo kančia ir miegas — baisus slogutis, jo dienos — be ramybės, pilnos rūpesčių ir pažymėtos laukimo kančia.

Sambrėška. 1941 birželio mėnesio 14 diena. Atėjo valanda "užsitarnautos bausmės".

Trys NKVD pareigūnai įsiveržė į mažąjį geltoną namelį greta mano buto ir davė įsakymą rengtis visai šeimai — buhalteriu, kuris buvo taip pat atsargos leitenantas, jo žmonai ir keturių metų dukrelei. Dvi valandos — sudėti daiktus, neimant daugiau kaip 150 kg. kelionei ir palikti kuri nors artimesnį asmenį saugoti namų arba užrakinti juos iki tolimesnio parėdymo.

Vyras žmona pradėjo rengtis, nežinodami nei kodėl, nei kaip.

Vienas NKVD pareigūnas stovėjo kieme. o kitas buvo miegamajame kambaryje kartu su besirengiančia šeima, o trečias, vyresnysis, parėjo skersai per gatvę kad pažadintų seną gydytoją ir duotų jam tą patį įsakymą: "rengtis ir pasiruošti".

NKVD pareigūnas, kuris pasiliko buhalterio miegamajame kambaryje, nebuvo tik NKVD tarnautojas. Jis dar tebeturėjo sąžinę.

Buhalteris ir žmona rengėsi. Jie kažką įdėjo į valizą, paskui vėl išėmė; jie nežinojo, atrodo, ką darą,

NKVD pareigūnas tai matė. Jis buvo maždaug 25 metų amžiaus, vidutinio ūgio, rudų plaukų ir žalsvų akių. Jis laikė rankose šautuvą su užmautu durtuvu. Jis vykdė savo žiauria pareigą. Ir vis dėlto ... jis paslinko ramiai į kitą kambario dalį, kad antrasis enkavedistas, stovįs kieme, negalėtų jo girdėti, ir prabilo žemu ir monotonišku balsu.

"Barinia, neverkit. Tiesa, tai sunku, tai yra žiauru, bet ruski gyvena čemodane jau 23 metai, žinoma, jei jis yra pilnas. Visa matuška Rusija yra įsprausta į mažą maišą... Taip, taip, barinia, įdėk duonos ir mėsos į savo maišą, — Rusija yra labai plati..."

Buhalteris buvo pavargęs. Jis pastebėjo: "Aš esu sumišęs. Žmogus nežino, ką daro"

NKVD pareigūnas priėjo prie lango, apsižvalgė ir vėl kalbėjo sienoms, tarsi, kalbėtų platiesiems Rusijos plotams:

"Barinia, mano širdis yra taip pat sunki... Aš turiu žmoną ir du vaikus ir nežinau, kas dar bus su jais... Barinia, įdėk šiltų drabužėlių dukteriai kadangi Rusija yra šilta, Rusija yra šalta, Rusija yra gera, Rusija yra pikta, lygiai kaip ir žmogus... Rusija yra nelaiminga, todėl ir rusas yra nelaimingas... Rusas daug kenčia, štai dėl ko rusų dainos yra taip liūdnos, štai dėl ko rusas yra taip piktas, kadangi jis mato tik skausmą ir kumštį..."

NKVD pareigūnas prisiartino prie miegančio vaiko lovelės ir atsistojo tarp užtekančios saulės šviesos ir vaikučio veido.

Buhalterio žmona pasiteiravo: Galbūt, jau atėjo laikas prižadinti mažytę?"

Nesiskubinkit... Tegu ji dar pamiega ji dar daug pikto matys šiame pasaulyje... Pasaulyje yra daugiau pikto negu gero... Barinia, kodėl išėmei iš maišo šį puodą, imk jį kartu. Rusija pliku delnu braukia ašaras nuo savo veido. Rusijoje trūksta ir puodų..."

"Ech, vyreli, nevien tik mūsų galvos yra susuktos, - visas pasaulis yra pamišęs... Viskas yra klaidinga... Štai dėl ko žmogus yra liūdnas, štai dėl ko aš esu enkavedistas. Mano tokia jau prigimtis, kad aš mėgstu žmones, bet aš galiu jiems ir pakenkti. Aš dar iki šiol nesu užmušęs žmogaus, bet nežinau, galbūt, kada nors aš tai turėsiu padaryti... Viskas yra supainiota... Ponia, tegu vaikas dar pamiega, dar užteks laiko..."

Motina: "kaipgi su mūsų namais? Mano vyro pusbrolis gyvena čia netoliese."

PASKUTINIS TREMTINIO TROŠKIMAS

V E N A N C I J U S A L I Š A S

Juoda gelmė juodoj gelmėj nuskendo.
Naktis kaip marių vandenys — gili.
Kas mano broliams Nemuno šaly
Nuneš į širdis laisvės šviesų gandą?

Grūmingi debesys vis drumsčia sielą,
O mėnuo irias stingstančiu krauju...
Kalnai lyg salos supasi už jų,
Bet man jau niekas niekas nebemiela:

Nei palmės grakštus lapas anei žiedas
Gėlės pražydusios tarp akmenų.
O tremtinio širdie — vėlė be vietos!

Tavy troškimą vieną gaivinu:
Prie išgriautų Tėvynėje altorių
Priglaudęs veidą aš numirti noriu.

Enkavedistas: "Tegu mergaitė nubėgs. Jis čia saugos. Aš nenoriu būti apkaltintas vagyste. Mirties bausmė grėšia enkavedistui už pasisavinimą menkiausio daikto. Bet ką reiškia mirtis enkavedistui, kai jis yra seniai miręs žmogus...?"

Motina prikėlė savo dukterį — dvi valandos jau buvo praėjusios. Jie buvo jau pasiruošę.

Mažoji mergaitė atvėrė savo akis, apsižvalgė aplinkui ir paklausė:

"Mamyte, kodėl Tavo akys drėgnos?"

"Mano mažoji", sudejavo moteriškė ir susmuko alpdama šalia vaiko lovelės.

Vyras pribėgo prie savo žmonos. Jis vargu žinojo, ką daryti... Enkavedistas ramiu balsu davinėjo nurodymus:

"Ponas draugas, paimkit šalto vandens, sušlapinkit smilkinius ir ją pasodinkite!"

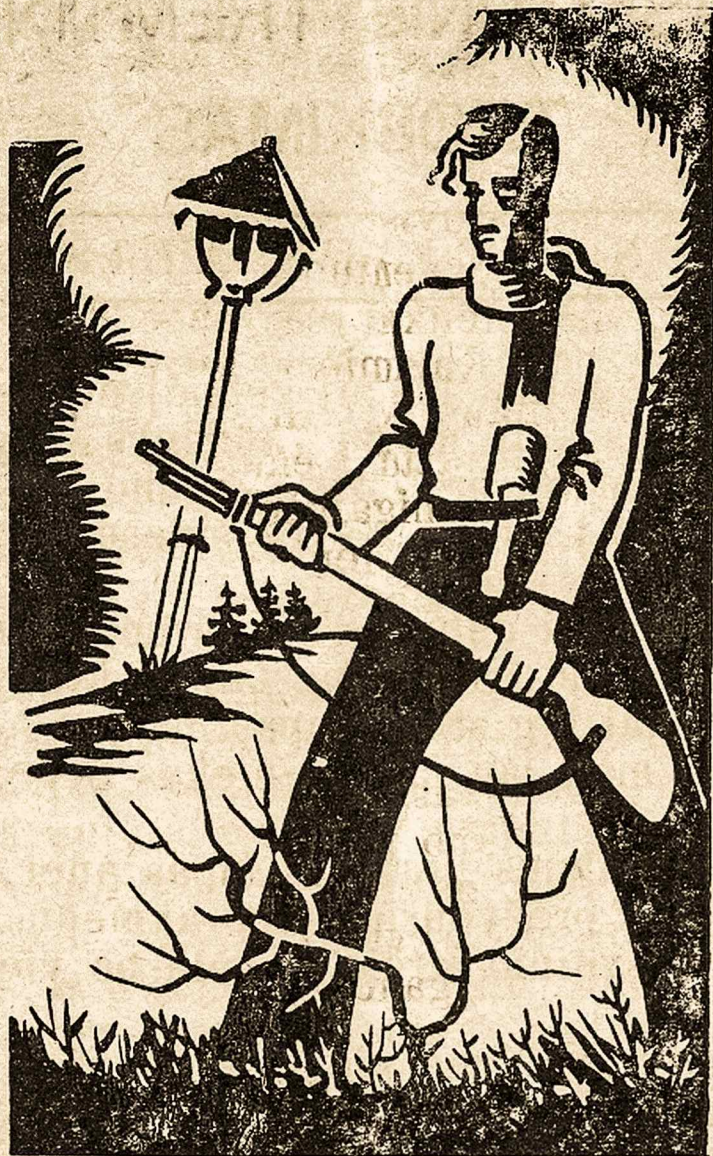
Vyresnysis enkavedistas, leitinantas, įėjo į kambarį. Jis pasižiūrėjo į vargšę moterį, pamojavo rankomis ir pasakė: "Staryj nomer", ir vėl išėjo prie sunkvežimio. Kai karininkas išėjo iš kambario, enkavedistas perbraukė rankos delnu savo akis ir vėl atsistojo prieš langą, rankoje laikydamas šautuvą, pasirengęs negailestingai toliau vykdyti savo baisiąją pareigą.

Motina atsigaiveno ir aprenge vaiką. Ji išnešė savo dukrelę iki sunkvežimio ir pasodino ant sukrautų rišulių viršaus. Vaikas kartkartėmis verkė ir kartais nusišypsodavo. Kelionė prasidėjo. Enkavedisto ilgas šautuvo durtuvas blizgėjo neseniai patekėjusios saulės spinduliuose. Mergaitė žiūrėjo į verkiančią motiną. Ji buvo lyg užburta ir negalėjo suprasti, kas darosi. Ji paglostė savo lėlytės galvą, kuri kišojo iš vieno ryšulėlio...

Aš buvau matęs tą mergaitę vakare, kaip tik prieš tą teroro naktį. Ji man padavė dvi gėlytes per skylę tvoroje. Vėliau ji parodė savo rankute į keletą dilgėlių ir perspėjo:

"Nepaliesk! Jos kanda..."

Kur yra ši mėlynų akių mergaitė šiandien? Ką ji patyrė per tuos metus toje tolimoje laukinėje šalyje? Ką pikta ji kenčia dar šiandien? Ar kas nors jai pasako šiandien: "Pamiegok dar, mažytel!" Ar ji dar girdi savo motinos balsą? Kokį ji

padarė "nusikaltimą" prieš Rusiją...?

Galbūt, ji miega, kaip ir kiti vaikai miega bombų sudaužytuose namuose Anglijoje ar pagal Reiną...?

Ar kada nors ši mergaitė pareis į savo geltoną namelį Žaliakalnyje, kad pasiklaustų, ką ji turi apkaltinti ir kam atleisti dėl savo pražudytosios vaikystės.

* * *

1941 metų birželio mėn. 15 dienos vėlyu popietį aš buvau Kauno geležinkelio depo. Tūkstančiai išvežamųjų į Sibirą dar buvo tebekraunami į traukinius. Vienas NKVD pareigūnas paaiškino man, kaip Aukščiausios Tarybos Deputatui, kad tai esą "liaudies priešai, fašistai, buržuaziniai šunes." Taip juos vadino partijos organas "Tiesa" ir radio.

Aš ten pamačiau Joną Bružą, "Spindulio" spaustuvės korektorių. Su juo kartu buvo jo dvi dukterys 3 ir 6 metų amžiaus ir jo nėščia žmona, rami ir susimąščiusi moteris. Visi jie buvo dar tebekraunami į vagoną. Bružas buvo darbuštas ir kuklus darbininkas, spaustos klaidų korektorius. Jo giminės spėliojo, kad, galbūt, jis bedirbdamas praleido nekurias klaidas, kadangi jis jautėsi prislėgtas bolševikų okupacijos, nors niekada nesidomėdavo politika.

Mažas plataus veido enkavedistas stūmė nėščią Bružienę su šautuvo buože, kai ji viena be pagalbos neįstengė įlipti į prekinį vagoną... Man suvirpėjo širdis... Aš pamačiau toliau trijų vaikų prisispaudusias galvutes, žiūrinčias pro grotomis apkaustytą prekinio vagono langelį. Jie verkė: "Vandens... vandens..., nors truputį vandens...!"

Ten buvo darbininkai, ūkininkai, tarnautojai, mokytojai, daktarai... Ginkluoti vyrai šautuvais su užmautais durtuvais stūmė ir varė juos dienos šviesoje į prekinis vagonus po 35 iki 40 asmenų į vagoną. Tremiamieji negalėjo prašyti vandens, kadangi enkavedistai be pasigailėjimo grasė mąjodami šautuvų buožėmis už menkiausią neleistą pajudėjimą, už nusiskundimo žodį...

K. V., geležinkelio tarnautojas, man pasakė, kad septyni lavonai gulėjo šalia geležinkelio bė-

gių 1941 metų birželio mėn. 15 d., kuriais dar niekas nepasirūpino. Per visą tvankią birželio 14 dieną šauksmai ir vaitojimai veržėsi iš užrakintų ir užantspauduotų vagonų, kurie giliai nusitęsė į naktį. Mano širdis plyšo iš skausmo. NKVD pareigūnai betgi niekam neleido prieiti arčiau prie vagonų, niekam neleido taip pat ir išeiti iš vagonų. Dar septyni lavonai iš ryto buvo pašalinti iš vagonų.

Visą savaitę po to iki birželio 20 dienos žmonės galėjo girdėti beviltiškus ir pasigailėjimo šaukiančius balsus ir vaitojimus iš užrakintų vagonų...

Vilniuje, D-čius, pirštinių fabriko darbininkas, parėjo namo po naktinės darbo pamainos iš ryto birželio mėn. 15 d. Jo žmonos ir penkių vaikų nebuvo namie. Kaimynai paaškino, kad juos saulei tekant enkavedistai pakrovė į sunkvežimį, kadangi jo žmona atsisakiusi išsiuvinėti draugui Bartašiunui, aukštam NKVD viršininkui, Vorosilovo portretą. Fabriko vadovybė buvo nutarusi Bartašiūno gimimo dieną padovanoti jam kilimą su Vorosilovo portretu. D-ienė buvo pasižymėjusi išsiuvinėtoja, bet ji atsakė partijos šulams: „Aš neturiu pakankamai laiko lopyti savo vaikų drabužėlių ir skusti bulvių.“

D-čius skubiai nubėgo į geležinkelio stotį. Bet veltui jis ieškojo ten savo žmonos ir vaikų... Kada po to vieną savaitę vėliau prasidėjo rusų-vokiečių karas, D-čius išgijo šautuvą ir pluoštą rankinių granatų... O vargas tam enkavedistui ar raudonarmiečiui, kuris tomis nevilties dienomis pataikė pakliūti ant jo tako ar peržengti jo kelią...

Kauno geležinkelio stotyje aš jaučiausi bejėgis ir giliai sujaudintas. Aš palikau geležinkelio stotį ir nuėjau į artimus laukus. Aš norėjau eiti kur nors toliau, nebebūti ten, kur žmogus tiek daug teikė kančių savo artimui.

Aš pasukau Petrašiūnų, Kauno priemiesčio link. Prisiartinu prie miškelio, kuris buvo aptvertas aukšta medine tvora. Buvo galima girdėti kaip ten viduje lojo pikti šunes... Trumpai po to du NKVD sunkvežimiai įriedėjo į vidų pro vartus, kurie tuoj užsidarė. Pasigirdo vieno žmogaus riksmas, - ir po to vėl tyla. Aš pasižiūrėjau į pritvirtintą prie tvoros iškabą: „Griežtai draudžiama laikytis prie tvoros.“ Šunų lojimas tebesitęsė... Aš grįžau į miestą.

Maždaug 7 akrų didumo miškelis arti Petrošiūnų buvo saugojamas dieną ir naktį ginkluotų enkavedistų kartu su piktais šunimis. Niekas neišdrįso prie jo prisiartinti per visą bolševikų okupacijos laikotarpį.

Kada rusai buvo išvyti iš krašto, buvo išaiškinta, kad tai buvo vieta, kur žmonės „dingdavo be pėdsako“, - užmušami ir ten pat palaidojami.

Keletas rankšluoščių ir plaktukų buvo rasta NKVD rūmuose: aukų galvos būdavo triuškinamos plaktuko smūgiais. Nuslopinimui aukos riksmo būdavo rankšluostis sukišamas į burną, be to būdavo juo apvyniojama ir galva, kadangi kartais smegenys ištykšta, kai galva sutriuškinama...NKVD mėgsta tikslumą ir švarumą, dirbdama savo pragariškąjį darbą...

Buvo sunku nustatyti, kiek šimtų ar tūkstančių ten buvo palaidota birželio mėn. 15 dieną, kadangi lavonų sluogsniai būdavo padengiami kalkėmis ir aplaistomi tirpdoma rūkštimi.

Ten guli lavonai buvusių ūkininkų, darbininkų, kareivių, tarnautojų, - tų kurie būdavo paimami iš savo buto vidury gilios nakties.

ŠV. KAZIMIERAS — LIETUVOS GLOBĖJAS

Vienintlis lietuvis Katalikų Bažnyčios oficialiai pripažintas šventuoju yra Šv. Kazimieras. Mūsų kaimynai lenkai savinasi ne tik sostinę Vilnių, bet ir šv. Kazimierą, kurio žemiškieji palaikai ilsisi Vilniaus katedroje. Tiesa, jo tėvas Kazimieras buvo kartu Lenkijos karalium ir didžiuoju Lietuvos kunigaikščiu. Tačiau šv. Kazimieras neturi nei lašo lenkiško kraujo. Jo tėvas yra Jogailos ir Sofijos Alsėnaitės sūnus, motina — Elžbieta Habsburgaitė.

Švento Kazimiero nesuviliojo nei pasaulio garbė, nors tėvas jį buvo siuntęs Vengrijos sosto užimti, nei lengvas, nerūpestingas gyvenimas. Iš politinio gyvenimo jis visai pasitraukia. Nesuviliojo nė trukšmingas karališkų rūmų gyvenimas. Jis ieško nuošalumo, vietos ir laiko maldai, susikaupimui. Po blizgančio karalaičio apsiaustu, nešiojo ašutinę. Naktimis, net ir žiemos metu, dažnai skėsdavo maldoj prie bažnyčios durų. Šelpdavo vargšus, užtardavo nuskriaustuosius.

Mirė Vilniuje 1484 m. kovo mėn. 4 d., turėdamas 25 metus amžiaus. Po mirties prie jo kapo įvyko visa eilė stebuklų. Ligoniai atgavo sveikatą, aklieji — regėjimą. Kartą pasirodė Lietuvos kariuomenei fronte, kuri žymiai stipresnį priešą nugalėjo.

Kada Lietuvai prašvis laisvė, kada vėl galėsime aplankyti senąjį Gedimino miestą ir šv. Kazimiero kapą? — klausia ne vienas lietuvis.

Kas yra laimingesnis, — ar tremtinys ištremtas į Sibirą, ar asmuo palaidotas aptvertoje pušų miško dalyje prie Petrašiūnų?

Kągi aš galėčiau, savanoris pabėgėlis į Vakarų Europą, pasiūsti į koncentracijos lagerius ir kalėjimus savo artimiesiems?

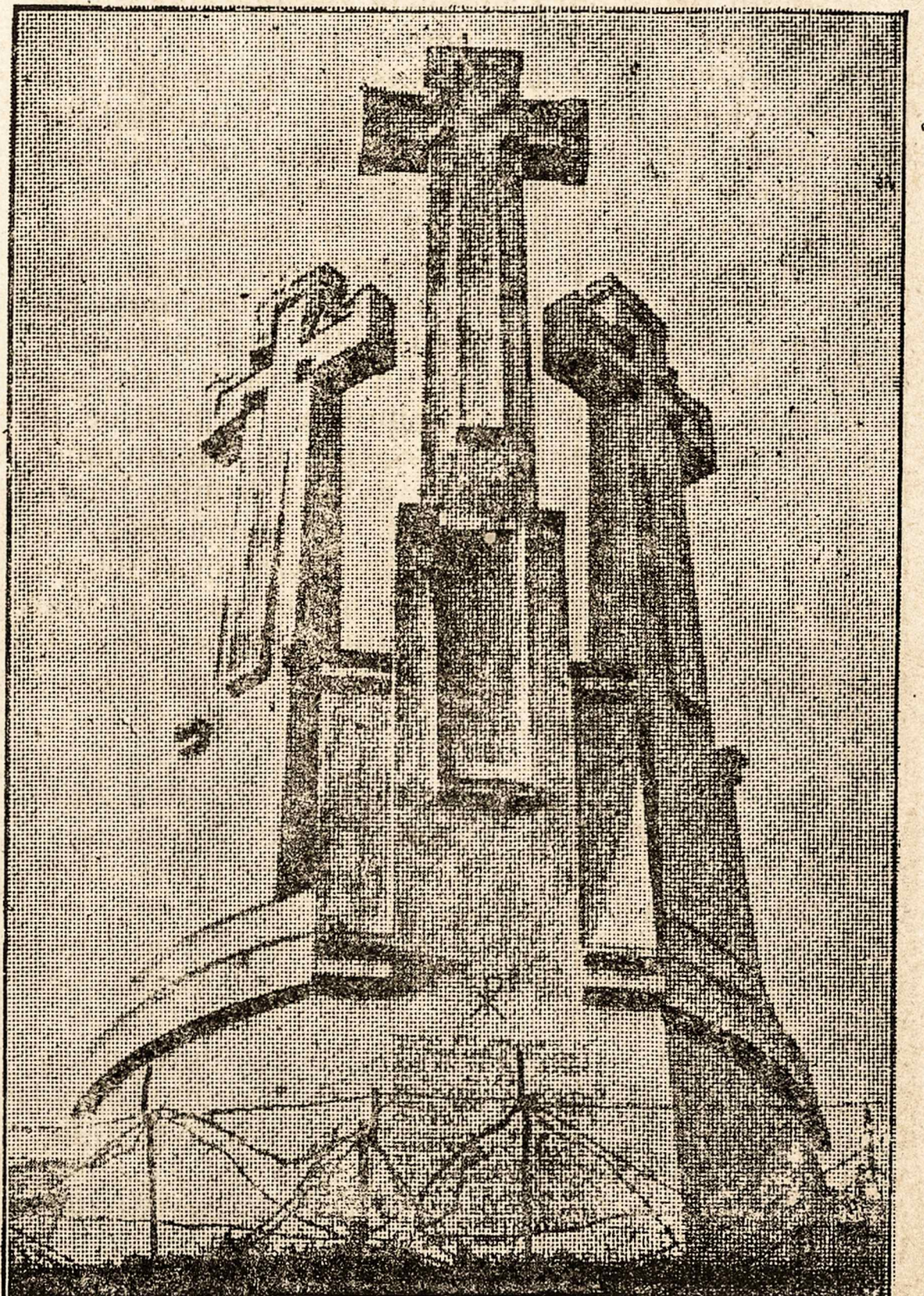
Tik Tikėjimą. Vien tik Tikėjimą. Tvirtą ir tikrą Tikėjimą, kad šios kančios vieną kartą baigsis, kad jos nebus veltui.

Broliai seserys, mano artimieji lietuviai, mano nepažįstamieji draugai iš Latvijos, Estijos, Lenkijos, Ukrainos, ir iš Rusijos taip pat, — jūs visi kurie vargstate Sibiro laukinėse dikynėse, Vorkutos kasyklose ir Antarktidoje, likite tvirti! Jūs niekam blogo nelinkėjote ir nenorėjote. Jūs nieko nenukriaudėte. Atsiminkite, kad teisybė ir tiesa yra jūsų pusėje, ir kad šitie dalykai yra tvirtesni, negu programos ir plienas. Jei tikėjimas mus apleis, kasgi daugiau paliks žmoniškumui.

Aš noriu pakartoti žodžius vieno aukšto rusų valdininko, kuris buvo ir paliko žmogus.

“Ateis valanda ir ateis ji greitai, kada mes turėsime apgailėti ir prisiimti atsakomybę to darbo, kurį yra padariusi NKVD. Ar galės rusas tada pasiteisinti, kad šitie išsigimėliai buvo tik gruzinai, ukrainiečiai, žydai, — kad jie buvo tik Stalinas, Dzieržinskis, Jagoda, Berija...? Kaip galės rusas atsiprašyti prieš pasaulį, kad suklypo po tokiomis niekšystės darbais?”

Vertė N. N. iš anglų kalba leidžiamo
“Lithuanian Bulletin” Nr. 7-8.

Trijų kryžių kalno paminklas Vilniuje

Siauliai karo audroje

Bombų sugriautas ir sudegęs «Pienocentro» sandėlis Šiauliuose.

Jeigu prieš porą mėnesių žmonės dar klausdavo vienas kito: «kaip manai, rusai grįž ar ne grįž?», tai šiandien jau niekas tuo neabejoja. Beliko tik vienas klausimas: «kada?». Vokiečiai nesako nieko, bet iš jų judesių galima suprasti, kad iš Lietuvos jie jau greit išsikraustys.

Stotyse jau nebematyti tos nepabaigiamos virtinės traukinių į rytus su karo medžiaga. Dabar iš ten grįžta vagonai tik ne su ten nuvežta medžiaga, bet pilni sužeistųjų. Jie guli perpildytuose vagonuose ant lentynų sukrauti kaip neperkamos prekės ir atvirai juokiasi iš partijos ir jos veiksmų. Jų veidai nebespindi tuo džiaugsmu ir entuziazmu su kuriuo jie vyko į frontą, Partija juos apgavo. Tai ji kalta dėl nepasisekimų fronte. Karas pralaimėtas. Nam! Greičiau nam! Kad tik neikišti galvos paskutinę karo dieną! Štai apie ką jie galvoja ir apie ką nebebijo kalbėti. Karas jau baigiasi! Visas oras pritvinkęs šiais žodžiais.

Gatve važiuoja sunkvežimis prikrautas žalsvų dėžių. Viena dėžė nukrinta. Kareivis pasižiūri ir tik ranka mosteli. Sunkvežimis nuvažiuoja toliau. Vaikėzų būrys tuojau apspinta žalsvą dėžę ir nusitempia ją į patvorį. Karas išmokė tuos vaikus nepraleisti progos. O čia juk atrodo besianti irgi kažkokia proga.

— Pilcen, — perskaito viens paauglis užrašą ant dėžės. — Aš žinau, — pareiškia jis žinovu tonu, — lietuviškai tai reiškia: «grybai. Vyručiai, visa dėžė džiovintų grybų.

Yra dar ir daugiau visokių žodžių, bet niekas jų neskaito ir puolasi laužti metalinius dėžės apkaustymus, kurie sunkiai pasiduoda. Po ilgų pastangų, įvairiausių gelžgalių pagalba, dėžė atsidaro. Viduje pasirodo beesančios apskritos, galvos didumo plokščios dėžės gražiai eilėmis sury-

kiuotos. Bet nespėja vaikėzai atidaryti dar pirmos dėžės, kai juos užklumpa kareivis. Keikdamasis ir šaukdamas išvaiko grybų ieškotojus. Susirinkusiems smalsuoliams jis paaškina, kad tai yra dėžė su prieštankinėmis minomis, kurios vokiečių kariuomenėje vadinamos «grybais»

— Marmeladą parduoda, — paskleidžia gandą praeinanti moterėlė.

— Kur? — vienan balsan visi klausia, ir užmiršę «grybus» bėga ieškoti marmelado.

Taip miestas gyvena savo smulkiuose rūpestėliuose paskendęs. Ir niekas nerodo per daug susirūpinimo nei praeitimi nei ateitim. Kas buvo — praėjo, kas bus — neišvengsi. Tokia yra karo dienų filosofija.

Tik vieną naktį, staiga įvyksta kažkas stipresnio. Ima kaukti lėktuvų pavojaus sirenos. Gal ir tai praeitų nepastebimai, nes gyventojai senai jau priprato prie šių garsų, bet kartu su sirenomis maišosi ir duslus lėktuvų burbimas.

— Šiauliai ne taip didelis miestas, kad būtų verta jį bombarduoti. Gana mes nukentėjome per aną karą. — kalba optimistiškai uosteikęs šiaurietis stengdamasis žvilgsniu persmeigti juodą naktį. Bet nespėja jis dar užbaigti savo išvedžiojimą, kaip vienu kartu, keliose miesto vietose trinkteli stiprūs smūgiai. Žemė sudreba lyg kas milžiniška kumštimi būtų į ją trinktelėjęs.

— Bombos !!! Rusai !!!

Savisaugos instinktas diktuoja slėptis. Bet kur? Mieste slėptuvių beveik nėra, jei neskaityti aikštėse iškastų dengtų apkasų. Bet iki jų toli. O čia prasidėjusi dusli bombų muzika kas sekundę stiprėja. Staiga visas dangus nušvinta nuo daugybės akinančių lempų, kurios laikosi ore lyg būtų pakabintos ant debesyse įkaltų vinių. O žemėje šviesiau negu dieną. Raudonos, žalios raketos pamažu leidžiasi žemyn, danguje palikdamos kreivas dūmų uodegas. Daugelyje vietų pleška fosforu padegti namai. Grupė žmonių sukrin-

tame į pakelės griovį ir nejučiomis spaudžiamės prie žemės po kiekvieno sutrinkėjimo. Tai tikra gyvybės ir mirties loterija. Kas gi gali užtikrinti, kad sekanti bomba nekris į šitą griovį ir mes neištikšime nepalikdami mažiausio ženklų.

— Pažiūrėk į dangų, — sako gulintis mano dešinėje, — kaip tikras Čiurlionies paveikslas. O yra dar tvirtinančių, kad jo paveikslai fantastiški, nuo gyvenimo tikrovės atitrūkę. Štai tau tikras Čiurlionies paveikslas.

Jo žodžius pertraukia čia pat netoliese kritusi bomba. Laimė, kad tai tik padegamoji. Mes greit užpilame ją smėliu, kaip mokė laikraščiai ir radijas. Fosforas šnypšdamas uždusta.

Kelios valanbos baisaus triukšmo slenka labai lėtai, ir kai tolumoje išnyksta paskutinės bombonešių eskadrilės burbimas, atrodo kad bombardavimas tęsėsi kelias naktis. Iš griovių, rusių, iš krūmų ir pastogių, pamažu išlenda būreliai žmonių ir netikru žvilgsniu dairosi į dangų. Juk jie dar gali ir grįžti. Su velniu juk sutarties nesurašysi.

Daugelyje vietų dega. Visi skuba į pagalbą. Gaisrininkai jau gesina gaisrus, Miesto priešlėktuvinių slėptuvių vietoje tiktai didelės duobės. Čia tiesiai pataikė bombos. Žmonės, ieškoję čia išsigelbėjimo, dabar beformėm masėm traukiami iš po cemento rezginių.

— Čia tai niekai palyginus su tom bombom, kurios krinta Vokietijoje, — sako vienas kareivis iš gelbėjimo komandos — rusų bombos nedidelės.

Bet žmonės išbalę ir susirūpinę drebančiomis širdimis žiūri į daugybę negyvų, bijodami šiuose mėsos gabaluose atpažinti savuosius.

Kitą vakarą, dar gerai nesutemus, būriaižmonių traukia iš miesto.

— Jeigu jūs neinat tai pasaugokite mano sodą. Tokios vyšnios. Taip gaila palikti.

— Patys saugokite. Nejaugi manote, kad tokį miestą kaip Šiauliai bombarduos kiekvieną naktį. Supliekė ir užteks.

Miestas beveik ištuštėja. Pasilikusieji nors ir ramindamiesi patys save, bet neramiai laukia

nakties. O tada... ir vėl prasideda pragaras. Tik šitą kartą dar baisesnis. Vėl dangus išraižomas fantastiškiausiais dūmų, raketų ir lempų piešiniais. Mediniai namai dega kaip fakelai net uždami. Nuo karščio pakyla vėjas, kuris dar labiau įpūčia liepsną.

— Užgriovė, užgriovė! Gelbėkit! - šaukia prabėgdama išsigandusi moteriškė.

— Kur?

— Čia pat, Anšros alėjoje.

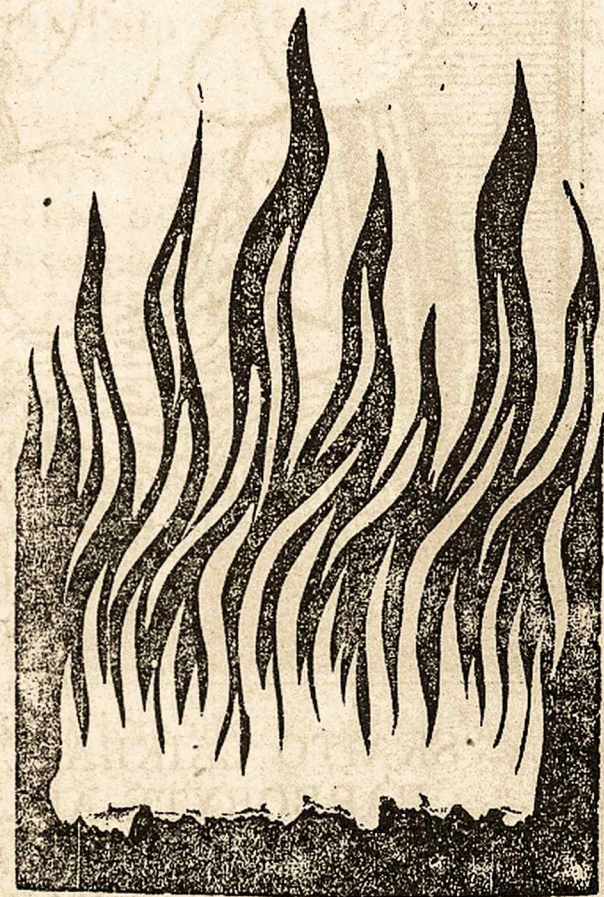
Bėgame nurodyta kryptimi. Ten jau susirinkę būrys žmonių stengiasi ištraukti iš po sugriuvusio namo du žmones. Vyro koją prispaudęs didžiulis luitas cemento, o moteriškės tik galva kyšo iš po griuvėsių. Priėjimas beveik neįmanomas. Kažkas atsinešęs keltuvą bando atkelti cemento blokus, bet tai nevyksta. Nusprendžia cemento luitą nuskelti dalimis, kad išlaisvinti vyrą. Tik paskui galima bus prieiti prie jo žmonos, kuri vai-toja negalėdama pajudėti.

Vyras laiko žvakę, o kiti pamažu, kirtis po kirčio, skaldo cementą. Jo kakta rasoja stambiais prakaito lašais. Pasigirsta lėktuvų burzgimas, kurie apsukę ratą vėl grįžta ir tęsia savo darbą. Silpniesniųjų nervai neišlaiko ir jie išbėgioja kur begalėdami. Kiti likę kala cementą toliau. Kai po poros valandų darbo vyras išlaisvinamas, tai pasirodo, kad jo koja visiškai sutrinta. Jo žmonai nusišypsojo laimė. Ji pateko tarp bulvių ir burokų ir išėjo tik su keliais įdrėskimais.

Dar kitą vakarą iškeliaujančių dar daugiau bet mes atkakliai laikomės ir... apsiliviam Trečioji naktis atneša dar didesnes baisenybes negu praėjusios.

Kai sekančią naktį mes kartu su kitais išeiname toli į laukus, ten randame jau būrius žmonių. Pilnos daržinės, šieno kupetos, palaukės prigužėjusios miestiečių. Tik ši naktis praeina jau visiškai tyliai. Be reikalo judinomės. Galėjome ramiai sėdėti, kad ir be langų ir durų likusiuose namuose. Bet vis dėlto malonu po tiekos pavojų išsimiegoti kvepiančio šieno kupetoje ir dar gyvam sutikti besišypsiančią rytmečio saulę.

Pranas Daugailis

Dariaus ir Girėno gatvė Šiauliuose po bombardavimo.

GIMTOJI KALBA

Visi žmonės moka kalbėti, tačiau kalba nevienodai. Vieni kalba angliškai, kiti portugališkai dar kiti prancūziškai. Pasaulyje yra labai daug kalbų. Žmogaus kalba pareina nuo to kokios jis tautybės yra ir kokioje šalyje gyvena.

Mes esame lietuviai, bet gyvename svetimame krašte, kur žmonės kalba visai kitokia kalba negu mūsų tėvų žemėje Lietuvoje. Su svetimais žmonėmis susitikdami, jų žemėje gyvendami, turime jų kalba kalbėti. Tačiau ar galime savąją kalbą užmiršti? Ne! Niekados! Esame lietuviai, mylime savo tėvų žemę, didžiuojamės kad esame lietuviai, viskas, kas lietuviška mums yra brangu. Tad kodėl mes turime užmiršti brangiausią mūsų tautos turtą — jos kalbą.

Turime mylėti lietuvių kalbą jau vien ir dėl to kad dėl jos lietuviai daug kentėjo nuo savo priešų. Dėl jos daugelis ir savo gyvybę paaukojo. O be to, visi pripažįsta, kad lietuvių kalba yra viena seniausių ir gražiausių Europos kalbų. Daug svetimtaučių mokslininkų mokosi lietuvių kalbos, kad galėtų pažinti jos grožį. Tad kaip gi mes galėtumėm ją pamiršti? Ne. To niekad negali būti.

SKAITO LAIKRAŠTĮ PETRUKAS
BARBORYTĖ APLINK SUKAS
VARGŠĖ MŪSŲ BARBORYTĖ,
JI NEMOKA DAR SKAITYTI.
BET MOKYKLON JI GREIT EIS
TADA VISKAS PASIKEIS.

BALF veikla

B.A.L.F. (Bendras Amerikos lietuvių fondas), kurio tikslas yra šelpti lietuvius tremtinius Europoje, paskelbė savo veiklos duomenis nuo 1947m. sausio mėn. 1 d. iki 1947m. balandžio mėn. 30 d. Kontrolinės komisijos pranešimu B.A.L.F. per tuos 4 mėnesius turėjo pajamų 100.545 dolerius.

Per tą laiką išmokėta:

Lietuviams Vokietijoje ir Austrijoje	\$ 20.711,75
Lietuviams Prancūzijoje	\$ 10.500,00
Lietuviams Šveicarijoje	\$ 5.500,00
Lietuviams Italijoje	\$ 5.043,95
Lietuviams Švedijoje	\$ 4.500,00
Lietuviams Belgijoje	\$ 1.415,00
Lietuviams Liuksemburge	\$ 100,00
Drabužių, avalinės ir kitų daiktų rinkimas ir sutvarkymas, persiuntimas Europon ir apdrauda, sandėlio išlaikymas ir kit.	\$ 9.421,00
Administracija, vajaus vedimo išlaidos, algos, kelionės, raštinės išlaikymas, spaudiniai	\$ 15.167,32
Įmokėjimai už nuosavybę	\$ 4.679,04
Naujai atvykusiems lietuviams pirmoji parama	\$ 88,00
Viso	\$ 77.126,15

Iš šių skaičių galima suprasti koki milžinišką šalpos darbą B.A.L.F. atlieka.

NAUJAS KULTŪROS ŽURNALAS

Pereitais metais, Gruodžio mėn. Čikagoje pradėtas leisti naujas kultūrinis žurnalas «Naujoji Aušra». Žurnalas išeis kas mėnesį Pirmame nr. rašo prof. Juozas Girnius - «Tikėjimas lietuvių tautos amžinumu», Dr. J. Grinius - «Maironio vaidmuo lietuvių tautiniame atgimime», prof. St. Yla - «Dzukų charakterio bruožai», Vl. Juodeika - «Amerika likimo kryžkelėje». Patalpintas pasikalbėjimas su buv. Lietuvos prezidentu Dr. K. Griniuimi aktualiaisiais klausimais. Duodama plati kultūrinė apžvalga. Bendrai žurnalas sudaro kultūringą išpūdį.

«Naujoji Aušra» galima įsigyti ir užsiprenumeruoti per «Mūsų Lietuvos» redakciją.

Knygos vaikams

Vokietijoje veikiančios lietuvių knygų leidyklos išleido visą eilę knygų vaikams.

Viktoras Šimaitis — «Vyturėliai laukuos». Eilėraščiai vaikams. Vienas iš šios knygos eilėraščių «Gimtinė» buvo patalpintas «Mūsų Lietuvos» 4 nr.

Stepas Zobarskas — «Brolių ieškotoja». Tai lietuviška pasaka rašytojo savotiškai atpasakota.

Stepas Zobarskas — «Riestaūsis sūnus».

Liudas Dovydenas — «Pabėgėlis Rapsiukas». Šioje knygoje aprašoma vieno šunelio nuotykiškai išklydus iš namų.

Visas šias knygas iliustravo dail. Povilas Osmolskis. Jo iliustracijos paprastos savo aiškumu ir suprantamos vaikams. Jo iliustracijose vaikams atras paukščius ir gyvulius pavaizduotus žmonių pavidalu, kas suteikia švelnų jūmorą atspalvį.

Dažnai tenka spaudoje užtikti tris raides: UNO. Tai yra sutrump. pavadinimas anglų kalboje reiškiantis "United Nations' Organizatiom", (Jungtinių Tautų Organizacija). ONU yra prieš karą buvusios Tautų Sąjungos pakaitas. Statutas yra keturis kartus ilgesnis už buvusios Tautų Sąjungos statutą ir yra saugomas amerikiečių archyve Vachingtone. Jis parašytas penkiomis oficialiomis ONU kalbomis: angliškai, francūziškai, rusiškai, kiniškai ir ispaniškai. Senoji Tautų Sąjunga naudojo tik dvi kalbas: anglų ir francūzų. Šios dvi kalbos yra darbo kalbos, tačiau daugiau kaip pusė laiko su-naudojama vertimams.

Vyriausias UNO vykdomasis organas yra visuotinis susirinkimas, kuris susirenka mažiausiai vieną kartą per metus. Kiekvienas mažas ar didelis narys turi vieną balsą. Sprendimai priimami paprasta dauguma arba dviem trečdaliais balsų. Visuotinis susirinkimas yra panašus į Tautų Parlamentą. Vienu svarbiausiu šio parlamento padalinų yra Saugumo Taryba, kurią sudaro penki nuolatiniai nariai (Amerika, Anglija, Sovietų Sąjunga, Prancūzija ir Kinija) ir šeši nenuolatiniai nariai. Penkios didžiosios valstybės turi taip vadinamą "veto" teisę, kuri leidžia atmesti nepatinkantį sprendimą. Daugiausia iki šiol ta teise naudojosi Sovietų Sąjunga.

Vienintelis pastovus UNO organas yra sekretoriatas, atliekantis visą techniką darbą. Sekretoriato tarnautojai renkami penkiems metams. Dabar jų yra daugiau kaip 2000. Vertėjai taip pat priklauso sekretoriatui. Geriausia vertėja yra skaitom 21 metų lenkiškos kilmės francūzė Rose, kuri puikiai verčia iš septinių kalbų.

UNO organizacijos padaliniai yra: Saugumo Taryba su 11 narių, Generalinio štabo komitetas iš 5

didžiųjų valstybių, Tarptautinė Mandatų Komisija, Ūkio ir Socialinė Taryba iš 18 narių, Tarptautinis Teismas iš 15 narių. Tarptautine kariuomenė sudaroma iš visų dalyvaujančių valstybių, Maitinimo ir žemės ūkio jungtinių tautų įstaiga, Tarptautinė darbo įstaiga, Tarptautinis atstatymo bankas ir atsargų fondas.

Pirmuoju UNO generaliniu sekretorium buvo norvegas Trigve Halfdan Lie. Dabar jo vietą užėmė Dr. Oswaldo Aranha, brazilas.

KIEK KAINUOJA UNO?

UNO biudžetas kasmet yra priimamas susirinkimo kaip ir kiekvienos valtybės biudžetas. Jį valdo sekretoriatas. 1946 m. biudžetas siekė 21,5 milijonų dolerių, 1947 m. — 27,74 mil. dol. ir buvo paskirstytas tarp narių.

Išlaidas apmoka nariai pagal savo valstybės didumą gyventojų skaičių ir finansinį pajėgumą. Didžiausius mokesčius moka Amerika, Anglija, Sov. Sąjunga, Kinija, Prancūzija, Indija, Kanada. Mažiausiai moka Costa Rica, Haiti, Honduras, Islandija, Liberija, Nicaragua ir Paragvajus. Senoji Tautų Sąjunga kainavo tik keivirtadalį dabartinių išlaidų.

KOVOS GRAIKIJOJE

Patys graikai savo šalį vadina ELADA. Graikija yra labai kalnuotas kraštas. Derlingos dirvos sutinkamos tik pakalnėse ir slėniuose, bet jų maža. Visur kalnai ir akmenynai, apačioje dar kaikur miškeliais apaugę, o aukščiau tik plikos uolos. Geras klimatas ir beveik visada giedra. Daug saulėtų dienų, ir sakoma, jog saulė tik ir puošianti Eladą.

Auginama ten labai daug puikių vynuogių, alyvų ir tabako. To gero yra ir išvežimui. Blogiau yra su duona.

Derlingi, lygūs kviečių laukai randami tik šiaurėje, Makedonijoje ir Trakijoje. Jei ne šitas aruodas, graikai liktų visai be savo duonos.

Ju nelaimėi, Makedonija ir Trakija yra Balkanų tarpusavio nesantaikos obuolys. Makedonija, ypač šiaurinė, yra gerokai slaviška. Vietos žmonių kalba gerokai panaši į serbų su bulgariškais požymiais bei atspalviu. Taip pat ir žmonių simpatijos yra už bulgarus.

Tačiau Graikijos makedoniečiai visi kalba ir graikiškai, o dar nuo Aleksandro Didžiojo (Makedoniečio) laikų turi ankštų kultūrinių ryšių su Elada. Tik pačiuose pasieniuose, skurdžiuose kalnynų kaimuose slaviškumas turi gajesnes šaknis.

Serbams knieta išeiti Vardaro paupiu į Salonikus. Salonikų įlankoje gali sutilpti viso pasaulio laivynai.

Bulgarams rupėtų būti ten taip pat, arba bent pasiimti Trakiją su Kavalos uostu ir tabako laukais ir Aleksandropoliu prie Turkijos sienos.

Slavams patiktų, kad graikų ten nebūtų. Graikija be savo kviečių aruodo sunkiai begalėtų išsimaitinti ir taptu neatspari.

Iš kitos pusės graikai turėjo 1750 laivų. (Liko tik 150!) Jie jokių būdu nenori į Egejaus jūrą įsileisti svetimų pajėgų, laikydami Egejų savo tautiniais vandenimis. Taip iš tikrųjų ir yra, žinant jog visa ta gausybė salų ir salelių graikų apgyventos.

Jau virš šimto metų graikai veda su anglais draugingumo politiką. Abiem tai yra paranku.

Kaip pakeleivis labai gėrėjaisi Elados gro-

žiu ir buvau nustebintas jų gera širdimi ir lakiu iškalbingumu. Bet niekaip negalėjau suprasti, ko ten įlindo Mussolinis ir ko jis siekė laimėti užkariaudamas Elados kalnų plikus akmenynus? Turbūt, perdažnai sapnavosi jam Romos imperijos atkūrimas... kol atsibudo gėdingai sukultas Epyro tarpukalnėse ir pabėgo iš mūšio laukų, šaukdamas vokiečių pagalbos.

Vokiečiai puolė graikus neva už palankumą anglams. Graikija išbuvo vokiečių ir italų okupacijoje iki 1944 rudens. Griūnant frontui rytuose vokiečiai pasitraukė iš Graikijos, sugriaudami kelius, tiltus ir telefono linijas. Liko nepasitraukusi tik vokiečių įgula Kretos saloje.

Vokiečiai padarė pinigų infliaciją, kad pusvelčiui galėtų išvežti Graikijos ūkio produktus.

Italai išplėtojo juodąją rinką. Laivynas išnyko: vieni laivai nuskandinti, kiti vokiečių ar italų paimti, tretį pabėgo pas alijantus. Makedoniją ir Trakiją vokiečiai "padovanojo" Bulgarijai. Graikijoje prasidėjo badas. Atėnuose krisdavo kas dieną apie 120 žmonių gatvėse nuo bado.

Anglai darydami vokiečiams visur sunkumų organizavo ir rėmė visokius sukilimus ir pasipriešinimą. Vokiečiai graikams taikė griežtą atkeršinimą: už 1 užmuštą vokiečių būdavo sušaudomi 50 graikų be teismo.

Vyrai būriais turėjo bėgti į kalnus. Ten jie rasdavo ir gaudavo įvairios pagalbos: anglai mėčiodavo iš lėktuvų ginklų, amunicijos ir maisto, o rusai nuleido agitatorių.

Agitatoriai dėstė partizanams marksizmą ir mokino taupyti ginklus ir amuniciją "svarbesniems reikalams". Vokiečiai būdavo paliekami anglams apsidirbti vėliau.

Kai 1944 lapkričio pabaigoje keliavau per Trakiją ir Makedoniją į Salonikus ir iš ten į Atėnus, mačiau iš kalnų nusileidžiančius gerai ginkluotus, surikiuotus partizanų būrius, dainuojančius verstines raudonarmiečių dainuškas, arba tokias kaip "tha fygome, tha fygome sti Rusija, agapi mās dimokratija" (tai vyksime, tai vyksime, į Rusiją, mylimą mūsų demokratiją!).

Tie daliniai užėmė Salonikus ir kas dieną paraduodami šaukė "de thelome Vasylia!" (ne-norime karaliaus Karalius Jurgis tada dar tebe-gyveno Londone).

Į uostą atvyko anglų eskadra. Jūrininkų orkestras grojo Pergalės maršą krantinėje ir minios klausėsi, džiaugėsi bei vaikštinėjo.

Partizanų kariuomenė turėjo savo politinę vadovybę EAM, kuri su anglais jau nesiskaitė. EAM žiūrėjo į anglus ir amerikiečius kaip į kapitalizmo žvėris. Jų pačių tarpe atsakomingsiose vietose sėdėjo išmėginti komunistai. Salonikuose vadovavo Markos Vaftiades, 8 kartus sėdėjęs kalėjimuose ir ieškomas už žmogžudystes atsakyti teisme. Jis dabar turi 41 metus; gimęs Turkijoje, Kastamoni, liaudies mokytojo sūnus, atvykęs į Graikiją 1923 metais. Buvo gatvių šlāvėju, laivų krovėju, garsonu ir tabako darbininku. Tarnavo pusantrų metų eiliniu graikų kariuomenėje — tai ir visas jo kariškas mokslas. Dabar tasai žmogus vadinasi "generolas Marko" ir pasiskelbė "Laisvosios Graikijos vyriausybės galva".

Tik Epyre dar buvo išlikusi viena partizanų brigada, komanduojuama gen. Napoleono Zervas, kurie kaip ir jų vadai buvo graikai patriotai ir kraštutiniai dešini. Komunistinių partizanų ELAS'o armija pirmiausia užpuolė Zervo brigadą ir būtų juos visus sustūmusi į jūrą, jei anglų torpedlaiviai tos brigados nebūtų perkėlę į Korfu salą.

Su tais susidorojęs EAM pasinešė paimti valdžią į savo rankas visoje Graikijoje. ELAS'o karių daliniai pasipylė Atėnų gatvėse, o demonstracijos ir eisenos pareikalavo valdžios.

Valdžia susispietė hotelyje "King George", šalia anglų vyriausiojo štabo, Universiteto gatvėje. Anglai aplink išstatė kariškas sargybas. ELAS pradėjo šaudymus. Gatvėse krito pirmosios aukos nuo paklydusių kulipkų.

Taip kilo 1944/45 Atėnų revoliucija ir kovos gatvėse užsitęsė visą mėnesį. Kai bus paskelbti visi daviniai apie ją — pamatysime jog tai buvo pati aršiausia revoliucija visoje sukilimų istorijoje.

Raudonieji dienomis kovėsi gatvėse, o naktimis sprogdindavo didžiausius ir gražiausius Atėnų namus. Gyventojai iš tokių susprogdintų namų pabėgdavo, o po to ELASitai juos patogiai išplėsdavo. Komunistai per tą laikotarpį išžudė Graikijoje apie 26.000 civilinių gyventojų.

Tik kai anglai atvžė iš Italijos dvi divizijas gurekų ir sikhių (indusų kariuomenė) ir pradėjo supti visus Atėnus, ELASitai vieną naktį iš miesto pabėgo atgal į kalnus. Jų revoliucija suyžo, o bėgančius į kalnus apie 30.000 raudonųjų gerokai išretino anglų aviacija ir lengvieji tankai.

Po to legalinė vyriausybė palengva vėl paėmė valdžią į savo rankas. Tik 1945 metų kovo mėnesį buvo perimta valdžia ir šiaurėje, Makedonijoje ir Trakijoje. Kurį laiką atrodė, lyg viskas aprimo.

Atėjo plebiscitas: leisti ar neleisti karaliui sugrįžti į sostą. Tautos didžiuma pasisakė už monarchiją. Bet tuo pačiu metu komunistai vėl pradėjo užpuldinti.

Šį kartą sukilėlių aprūpinimas jau buvo organizuotas iš Albanijos, Jugoslavijos ir Bulgarijos, kitaip sakant per Rusijos satelitus ir su jos pačios pagalba.

11. 2. 48 būk tai sukilėlių lėktuvai pirmą kartą bombardavo Salonikus iš oro. Po kelių dienų sukilėlių artilerija šaudė į Salonikus bet buvo įviliota ir spastus ir sutriuškinta. Iš ginklų sunkumo matosi iš kur jie teina.

Anglai ir amerikiečiai stojo Graikijos ginti. Nuėjo skundai į ONU (S. Tautų Organizacija), bu-

vo užvesta byla ir nusiųsta tardymo komisija į kautynių vietą. Komisija apkaltino Jugoslaviją ypatingai kišantis į Graikijos reikalus. Maskvos narsioji lėlė, maršal — Tito atsisakė įsileisti tą komisiją daugiau į Jugoslaviją.

Amerikos kongresas Graikijai paremti paspyrė 300 milijonų dolerių, kurių 170 jau išnaudo-ti ir tai daugiausia militariniams reikalams

Eina kovos be karo paskelbimo tarp slavų ir vakarų pasaulio. Amerikos karo laivynas rytų Atlante komanduojamas admirolo Connally slenka į Viduržemio jūras, su desantinėmis jūros pestininkų komandomis.

Tuo metu kada amerikiečiai jau nuo 1945 metų per UNRA siunčia Graikijai mėsos ir žuvies konservus, miltus, makaronus ryžius ir pupeles, komunistai sprogdina tiltus, degina kaimus ir apšau-do laukų darbininkus nuimančius derlių

Graikija yra klasiška dabartinės įtakos sferų politikos auka tarp didžiųjų valstybių.

Slavų pasaulis jau nuo kelių šimtmečių vis veržiasi į pietines jūras. Graikų uostai ypatingai juos vilioja. Metus žvilgsnį į žemėlapi matosi puo-limų į Graikiją kryptis ir židiniai.

Puolimai iš Albanijos turi tik nukreipiamąjį

tikslą kelti neramumus Epyre ir neutralizuoti grai-kų apgyventą Albanijos sritį.

Didžiosios užmačios siekia užgriebti Vardaro slėnį ir Salonikus, skevrbiantis iš Jugoslavijos per Makedniją. Bulgarija kaip dviem kabliais sten-giasi nutverti Trakija. Rusija tas pastangas remia ir skatina.

Jos tikalai tie patys: Salonikai, Kavala ir Aleksandropolis. Jei rusai šalia bulgarų pasista-tytų Aleksandropolyje ir Samotraki saloje savo raketines baterijas, jie jomis patogiai galėtų ap-šaudyti Dardanelų sąsiaurius. Turkija paliktų men-kas to jūros kelio šeimininkas. Praplaukimą sau-gotų rusų baterijos ir būtų lengva įsiskverbti į sąsiaurių administraciją, bei gauti laisvą išėjimą iš Juodosios jūros.

Kaip matome, Graikijos vargai ateina iš sve-tur, o jų priežastys glūdi Rusijos veržimesi per Dardanelus į Egejaus vandenį, Čia Amerika tas jų pastangas užkerta, o tų kirčių smūgiai kliūna į Graikijos kūną.

Didžioji tarptautinė drama šiandien vaidina-ma Elados kalnynų teatre.

J. Antanaitis

Visame PASAULYJE

CEKOSLOVAKIJOJE PRASIDEDA TERORAS

Kaip ir buvo galima laukti, Čekoslovakijos komunistai su rusų kariuomenės pagalba visą valdžią paėmė į savo rankas. Jų įkopimas į valdžią prasidėjo kitų partijų vadų suėmimais.

Vasario m. 25 d. Čekoslovakijos prezidentas buvo priverstas pavesti sudaryti naują ministėrių kabinetą komunistui Clement Gottwald. Trijų partijų valdymo forma buvo panaikinta.

Pragoje buvo sudaryta taip va-dinama «drbininkų milicija». Pa-skelbta komunistų partijos mo-bilizacija.

Į studentus, demonstravusius prieš naujai sudarytą vyriausy-bę, buvo paleisti šūviai. Penki buvo sužeisti.

Vidaus reikalų ministeris pa-reiškė, kad krašte vėl buvo su-sektas sukilimas. Tai buvo tik pateisinimas naujos suėmimų bangos.

Katalikų partija pašalino sa-vo narius Plojhar ir Petr, kurie sutiko įeiti į naują ministėrių kabinetą. Socialistai dėl tos pat priežasties pašalino Slecht ir Neuman.

Čekoslovakijos sienos užda-

rytos.

Prancūzijos užsienių reikalų ministeris Georges Bidault, pa-reiškė, kad Čekoslovakijos įvy-kiai kelia susirūpinimo, bet dar esą laiko kovoti dėl taikos. Jei-gu Europa vieną dieną bus su-daryta iš šešių valstybių, tai nei Prancūzija dėl to nebus kaltos.

Vokietijos klausimams

Spresti Londone susirinko An-glijos, Amerikos ir Prancūzijos atstovai. Į šią konferenciją taip pat yra pakviesta Belgija, Olan-dija ir Luksemburgas. Sovietų Rusija pasitarimuose nedalyvau-ja.

Anglija ir būsimas karas

«Daily Express, rašydamas apie Anglijos apsaugos ateities politiką, pažymi: «Vyriausybė ti-ki, kad laike dešimties metų ne-įvyks pasaulinis karas, kuriame Anglija dalyvautų. Vyriausybė tiki, kad paskutinio karo metu naudoti ginklai galės būti pa-naudoti ir ateities konflikte, ir atrodo laukia, kad jų masinę produkciją garantuotų USA.

Mokslininkai mano, kad per ateinančius 10 metų dar nebus

galima pagaminti ilgos dintan-cijos raketas pajėgiančias ga-benti 4000 kg atominę bombą.

Laikraštis mano, kad moksl-i-ninkai imsisi tobulinti paskutinio karo metu pasirodžiusius gink-lus: atominę bombą, mikrobinus ginklus, priešlėktuvinius ginklus valdomus iš tole ir dujas vei-kiančias nervų sistemą.

SOCINFORMAS

Maskva įsigijo naują rūpestį. Po iškilmingų «Kominformo» krikštynų neilgai trukus gimė jo antagonistas «Socinformas», ku-ris yra praktiška išraiška nese-nai Leono Blumo išpranašautos «trečiosios pajėgos», kuri turė-sianti atremti dviejų kraštutinių pajėgų — fašizmo ir komunizmo antplūdį.

PAIEŠKO:

Bronius Stašionis paieško Bro-niaus Žemaičio, gyv. Porto Aleg-re.

Teodoras Kuzminas - savo tė-vo Nikalojaus Kuzmino.

Stasys Alešiūnas (Vokietijoje) - dėdžių Juozo ir Adolfo Alešiū-nų. Į Braziliją išvyko 1930 m.

A. Kvietkauskas - Onos Ta-mulaitytės ir Anelės Kuraitės.

Vincas Bukauskas - J. Blujaus Vincas Botyrius - sesers Ur-šulės Mačiulaitienės.

LIETUVOJE

LAIŠKAI

Laiško autorė 1945 m. rudenį grįžo į Lietuvą ir dabar rašo į Vokietiją:

“Gavau Jūsų du laiškus; vieną, kurį rašėte tėvams, o antrą iš Onutės. Taip, mielieji, ilgai vienas kito ieškosime ir daugelis artimųjų niekuomet šiam pasaulyje nesuras.

Aš turėčiam Jums tiek daug pasakyti, bet to blogo tiek daug, o gero labai mažai.

Namo vykome per Varšuvą, Baltgudiją, Vilnių, Šiaulius — į mūsų numylėtą tėviškę. Kelionė truko 3 mėnesius.

Kokie rūpesčiai ir kokios mintys mus, grįžtančius, vargino, nemoku išreikšti. Kaimą, kuriame gyvenome, radome sveiką. Mūsų bute gyvena rusų kareiviai. Man buvo leista vidun įeiti. Mečiau žvilgsnį — nei vieno iš mūsų baldų nebuvo.

Grįžome tėvynėn, bet jokios pastogės neradome. 3 savaites su vaikais gyvenau vištydėje.

Pradėjau ieškoti darbo. Kadangi neturėjau paso, tai darbo negalėjau gauti. Išvykau į M. kolchozą ir tenai gavau šeimininkės vietą. Kol išgavau maisto korteles, praėjo 7 mėnesiai. Vėliau į kolchozą atvyko “tavorščiaus šeima, ir aš turėjau išsinešdinti.

Iš motinos gavau seną siuvažimą mašiną ir dabar siuvažimu galiu nuo savęs ir vaikų, kas karčiausia, atlaikyti, nors dažnai ir labai rūgštu būva.

Kad mes nuogi vaikštome, manau, neverta minėti. Vaikštau pilvą maišiniu sijonu apviniojus, o apavas - vien tik klumpės.

Jūsų O”.

Vienas JAV pilietis, bet Lietuvos gyventojas, 1947 m. iš Utenos atvyko į Ameriką. Jam buvo patiekta eilė klausimų, į kuriuos jis duoda atsakymus.

Iš Utenos jis vyko į Vilnių, Maskvą, Leningradą. o iš ten į New Yorką rusų prekybiniu laivu. Toliau jis rašo apie uteniškius žmones.

Stepas Matulionis, 17 ha ūkininkas, ilgametis Utenos apskr.

žemės ūkio kooperatyvų pirmininkas, vokiečių akupacijos metu buvęs kalintas nacių, 1945 m. geg. m. rusų suimtas ir po 3 mėn. išvežtas į Varkutą ir ten nuteistas 10 m. katorgai. Jo žmonas keturiais vaikais ir sena motina paliktos su 5 ha žemės.

Kitas veikėjas prieš vokiečius, Mazuronis, nacių ilgai laikytas kalėjime, dabar taip pat ištremtas į Varkutą.

Taip pat rašo: “Iš mūsų apylinkės labai daug ištremta į Sibirą. Mūsų apylinkėje yra taip pat daug išžudytų. Čia paminėsiu tik tuos, kuriuos jus pažiuojote: Morkūnas iš Medinių kaimo, Patumsis iš Antakalnio Petras ir Bronius Morkūnai iš Margavonės k., Antanas Juodis iš Jasionių K. eigulis Silickas (jo tėvai ištremti) Kemėžis iš Antalgės k. Nėra to kaimo, kad nebūtų sušaudytų. Kunigiškių k. Matulionį bolševikai nušovė”.

Privežė iš Rusijos kolonistų — visokių enkavedistų, ubagų, kriminalistų. Daug pristeigta sovchozų, jau ruošiasi steigti kol-

Taip raso tarybinė spauda

“Tiesa” rašo: “Karo metu Zarasai nuėjo ugnimi, liko tik slėsnės vietos — pakraščiai. Visas miestas ant vieno plataus ir aukšto kalno. Aplink telkšo trys ežerai: jų pakrantėse taip pat stovėjo namai — ne namai, bet vasarnamiai, puošniau negu bet kuriame kitame kurorte. Visur buvo likę tik pelenų kupetėlės. Klaiku po karo buvo Zarasuose.

Dabar pats centras jau atstatytas. 18 naujų namų švieči iša tolo. Čia įsikūrė įvairios įstaigos, kultūros centrai, kituose darbininkai ir tarnautojai gyvena.

“Pravda” /NR. 285/ nusiikundžia dėl apsileidimų pieno bei sviesto prievolės išpildymo reikalu, Suminėjusi apie aštuonias sov. respublikas ir autonomines sritis, kurios pagal planą atlikusios savo pareigą valstybei, duoda ištisą eilę atsilikusių kraštų. Jų tarpe ir Lietuva. Be to pažymi, kad Lietuvoje dalis pieninių

chozus. Sovchozai įsteigti, Aknystų, Vyžuonėlių ir Rasės dvaruose.

Žmonės turėjo dar šiek tiek pavalgyti, bet maistas jau baigėsi. ir buvo jau badaujančių.

Partizanų nors daug išžudė. bet dar daug liko. Jie gerai apsiginklavę ir laukia karo kaip išsigelbėjimo.

Yra slaptų laikraščių. Jie šapirografuoti. Leidžia partizanai. Jų pavadinimai: “Tėvynės Kovotojas”, “Ginkime Lietuvą” ir kiti. Juose rašoma apie užsienio politiką, raginama nenustoti vilties ir ūpo.

Rabai trumpai pasako: “Apie organizaciją VLIK as (Vyr. Lietuvos Išlaisvimo Komitetas, veikias Vokietijoje) girdėjome. Budamas Lietuvoje taip pat girdėjau, kad Sveikatos ministerijoje lietuviai išdavikai tariasi su rusais, kaip parsivylioti iš Vokietijos ir kitur gydytojus kad galėtų juos likviduoti”.

Dar vienas reikšmingas pasakymas; “Utenoje ir visoje Lietuvoje administracija rusų rankose, o lietuviai komunistai eina tik šnipų — išdavikų pareigas”.

Atvėkęs be ko kito pateikia tokią detalę: Utenos apskrities ligoninės vedėjas dr. Stukas mirė 1945 m. o buvęs apskr gydytojas Povilas Svilas, 1941 m. buvo deportuotas, grįžo ir su šeima repatriavo Lenkijon”.

tedirba tik 2 — 3 dienas per savaitę. Tuo tarpu kai kurie Rostovo (Rusijoje) pieno nugriebimo punktai visiškai nustojo veikti

“Tiesa” rašo, kad Kauno knygų bazė per paskutinius mėnesius išsiuntė Kauno vietovių bibliotekoms daugiau kaip 100.000 knygų. O kitame “Tiesos” nr. skaitome ir naujai išleistų knygų pavadinimus.

1. Leninas - Rusų socialdemokratų uždaviniai. 12.000 egz.
2. Stalinas - Didžiojo persilaužimo metai. 10.200 egz.
3. Stalinas - Apie kaikiuriuos bolševizmo istorijos klausimus.
4. Tichomirovas - Viačeslavas Michailovičius Molotovas. 25.200
5. Ajeksandrovas - Apie tarybinę demokratiją. 10.000 egz.
6. Uljanova - Lenino vaikystės ir mokslo metai. 25.200 egz.
7. Leninas - Į kaimo varguomenę. 15.200 egz.
8. Kovaliovas - Apie tarybinio žmogaus pasaulėžiūrą.

LIETUVIAI BRAZILIJOJE

VASARIO 16 paminėjimas

Trisdešimtas Lietuvos nepriklausomybės paskelbimo sukaktuves organizuoti São Paulo lietuvių kolonija minėjo vasario m. 15 d. Mokoje, lietuvių mokyklos patalpose.

Oficialią programos dalį pradėjo p. A. Bagdonas, Lietuvių S-gos Brazilijoje pirmininkas kviesdamas garbės prezidiuman Lietuvos konsulą p. A. Polišaitį, Liet. Kat. Bendruomenės pirmininką kun. P. Ragažinską, «Vyčio» pirmininką J. Karpavičių, skautų vadą E. Pažerą, kun. Miliauską, Latvijos ir Estijos konsulus ir ukrainiečių organizacijų atstovą M. Dzurą. Sveikinimo kalbas pasakė pakviestieji garbės prezidiuman, aiškiai ir griežtai pasisakydami prieš imperialistinę Maskvos politiką, pareikšdami viltį, kad jau nebėli tos dienos, kada vasario 16 laisvai galės būti minima Lietuvos miestuose ir kaimuose. Ypatingai jautrios kalbos buvo mūsų kaimynų atstovų: Latvijos ir Estijos konsulų ir ukrainiečių atstovo.

Meninėje dalyje dalyvavo Bendruomenės choras vadovaujant muzikui J. Stankūnui, ir «Vyčio» choras vadovaujant F. Girdauskui. Šventiškai gražų išpūdį teikė Bendruomenės choro choristų tautiniai drabužiai.

Didelio pasisekimo ir karštų aplodismentų susilaukė J. Guigos vadovaujami tautiniai šokiai. Susirinkusieji reikalavo kiekvieną šokį pakartoti.

Kolonijos dainininkai K. Ambrazevčius ir V. Laurinaitis padainavo solo ir duetą. Prie jų

prisidėjo ir svečias iš Rio de Janeiro A. Mažeika.

Programa buvo baigta skautų dainomis ir deklamacijomis prie laužo. Lietuvos himno garsai apvainikavo vasario 16 paminėjimą.

Minėjimas buvo surengtas visų lietuviškųjų organizacijų ir susilaukė gausiai susirinkusios visuomenės pritarimo.

Rio de Janeiro LIETUVIAI

Vasario 16 minėjo sekmadienį. 11 val. lietuvių kapelionas kun. J. Janilionis laikė mišias Santa Luzia bažnyčioje. 16 val., įvyko paminėjimas DTO Cultural de Arte Cenica salėje, į kurią pakvietė Lietuvos atstovas p. F. Majeris.

VASARIO 16 PER RADIO

Muziko J. Stankūno iniciatyva minėjimas buvo dviejose stotyse: Excelsior ir Record. Iš Excelsior stoties 15 val. buvo perskaitytas pranešimas apie dabartinę Lietuvos padėtį ir grojama lietuviška muzika.

Radio Record vasario 16 paminėti paskyrė visą pusvalandį. 21 val. radio bangomis pasigirdo Lietuvos himno garsai, o po to pranešimas apie pavergtą Lietuvą ir jos pastangas išsivinti. Po to choras vadovaujamas muziko J. Stankūno sudainavo keletą dainų. Solo dainavo K. Ambrazevčius ir J. Joteikaitė.

7 val. ryto renkasi «Estação da Luz», iš kur vyks į Caeiras. Taip pat kviečia kartu vykti ir norinčius įstoti į skautų eiles, o taip pat ir svečius. (Esant blogam orui ekskursija neįvyks).

Malonu pažymėti, kad skautų sąjūdis plečiasi. Linkėtina, kad lietuviškoji visuomenė tai moraliai ir materialiai paremtų.

Das skautus

Vasario 22 d. 4 val., vėl įvyko lietuvių skautų ir skaučių sueiga liet. mokykloje Mokoje. Į sueigą atvyko dar naujų skautų ir skaučių. Gražus būrys jaunimo linksmoje skautiškoje nuotakoje žaidė skautiškus žaidimus. Taip pat buvo pravestas pašnekėsysis skautiškomis temomis.

Į sueigą atsilankęs skautų globėjas Lietuvos konsulas p. A. Polišaitis pasveikino skautus šiltais žodžiais palinkėdamas sėkmės.

Vasario m. 29 d. visi skautai

Arte Grafica Lituania Ltda
nari MOTIEJŲ TAMALIUNĄ
sveikina linkėdami laimės

A. Graf. Lituania

«Mūsų Lietuvos» bičiulį
KAZIMIERĄ NARUŠEVIČIŲ
sveikiname jo vardo dienoje

«M. Lietuvos» red. kol.

«Mūsų Lietuvos» rėmėja
KAZIMIERĄ AUSENKĄ
sveikiname jo vardo dienoje

«M. Lietuvos» red. kol.

Atvyksta lietuviai

Imigracijos Departamentas praneša, kad kovo mėn. 2 d. į Rio de Janeiro atplaukia laivas su 800 imigrantų. Jų tarpe bus ir lietuvių iš Austrijos ir Vokietijos. Į Campo Limpo jie bus atvežti apie kovo m. vidurį.

LAISKAI

Barborai Bubliauskienei, Leonui Kurgonui, J. Grigelevičiui K. Draugeliui, Justinui Bartusevičiui, Aleksui Augiui, Teklei Gaižutienei, Juozui Freimanui, Valteriui Paniuskiui, Pranui Maksimavičiui, Pranei Ambrozevičienei, Ad. Tumėnui, Jonui Vosyliui, Jonui Sakalauskui, Antanui Voveriunui, J. Blujui Ap. Čemarkienei, Juozui Verbickui, Elenai Bavkalovskai, K. Inkraitai Antan. Piesliui, Daugelienei, Karoline Gaerner, Monikai Maželienei, Juozui Litvaičiui, Ev. Lukaičiui, M. Abramavičienei, Skurkevičiui, Justinui Bartusevičiui, Jurgiui Motiekaičiui, Povilui Vonžadui, Alb. Markevičiui J. Kibelkščiui, Alg. Šukiui.

Atsiimti Vila Zelinoj, klebonijoje,

Liet. Jaun. S-gos
«Vytis»

VAKARAS

ĮVYKS BALANDŽIO 3 d. 20 val.

Rua Liberdabe, 998

BUS VAIDINAMA OPERETĖ «CONSILIUM FACULTATIS»

KAMPĖLIS

— Kodėl tamsta nenori pirkti šito mano namo, ar jis tamstai nepatinka? — klausia kaimietis biznierių pinigingo amerikono.

— Namas tai neblogas, bet va man nepatinka šitas gretimas pastatas — jis gadina visą vaizdą.

— Tai niekis, mano pone. Tame pastate yra parako fabrikas, todėl tas pastatas kiekvieną valandą gali išlėkti į orą...

— Tamsta toks jaunas ir visai sveikas atrodai, o elgetauji. Ko tamstai trūksta?

— Negaliu pasakyti, ponuli, nes aš esu kurčias ir nebylis.

Cirko žiūrovas: Tamsta esi toks mažas ir liesas, kaipgi gali būti žvėrių ramdytoju? Argi žvėrys tamstos bijosi?

Ramdytojas: Bijoti jie manęs nebijo, bet draskyti taip pat nenori. Laukia, kada aš išaugsiu ir pastorėsiu.

Raulas VIRVELĖ

Ilgai Raulas prakaitavo,
Kol leidimą broliui gavo.

Į Braziliją atvykti
Ir pas Raulą pasilikti.

Pribėgiojo, daug prirašė
Kol leidimą jam išprašė.

Po laukimo labai ilgo
Raulas brolio pasiilgo,

Ir štai, matot, iš taip toli
Atvažiavo Raulo brolis.

Trumpom kelnėm, beveik plikas.

Mūs Virvelė Dominikas.

Laiko šautuvą atstataš,

Žiūri ar nepuls gyvatės,

Krokodylai ar beždžionės,

Ar kokie laukiniai žmonės.

Ir jo žmona ir jo sūnus

Rodo beveik nuogus kūnus.

Europoj mat juos mokė,

Kad čia klimatas kitokis.

Sakė: «saulėj ar pavėsy

Tu nuo karščio dvėste dvėsi».

Raulas mano, kas daryti?

Kaip šeimyną aprėdyti?

Miesčionis: Sakote, jums jau 70 metų, tai nieko sau amželis. Bet jūs dar labai gerai atrodote. O kiek metų mirė jūsų tėvas?

Kaimietis: Jis dar nemirė. Antai, jis ten sėdi prie lango ir kalbasi su mano seneliu.

Svečias: Ar šitas tamstų šuva kanda?

Šeimininkas: O ne, jis jau visai dantų nebeturi.

Svečias: Labai gaila, būčiau davęs jam paragauti šitos mėsytės, kurią man padavė tamstos žmonelė.

Teisėjas: Tai tamsta matei tas peštynes. Prašau pasakyti, kur tamsta buvai, kai pasigirdo pirmas šūvis?

Liudytojas: Tuo metu aš buvau savo kambaryje, trečiame aukšte.

Teisėjas: O kur buvai, kai pasigirdo antras šūvis?

Liudytojas: Kieme, šunio būdoje, ponas teisėjau.

— Ar tamstų giminėje buvo kokių nors garsių žmonių?

— O taip vienas mano protėvis buvo vieno laivo vadas. Apie jį kalba visas pasaulis.

— O kaip jo pavardė?

— Nojus.

Ponas priėmė naują tarną. Norėdamas išbandyti jo sąžiningumą, paliko ant stalo pusę litą ir nepastebimai sekė.

— Padėtumei bent penkis litus, — sako jam žmona.

— Penkis litus aš ir pats pasiimčiau.

CASAS SÃO JORGE

APRENGIA VYRUS NUO GALVOS IKI KOJU

Batai, skrybėlės, marškiniai, kaklaraiščiai, kojinės, lietsargiai,
Taip pat batukai moterims ir vaikams.
Viskas geriausios rūšies, patvaru, gražu ir pigu.

IŠ FABRIKO TIESIAI VARTOTOJUI.

**INDUSTRIA E COMERCIO DE
CALÇADOS MATELIONIS LTDA.**

KRAUTUVĖS:

Largo do Cambucy, 105
Rua São Caetano, 526
Rua São Caetano, 510

FABRIKAS IR RAŠTINĖ:

Rua Javaés, 719
São Paulo

FOTO-STUDIJA BERNARDO

IKURTA 1890 METAIS

Išpildo meniškai įvairius foto darbus
Specialybė padidinimams
tamsiuose tonuose ir sepia,
spalvinimai aliejiniais
dažais ir pastele

Arthur Schmidt

PRIIMAMI PAKVIETIMAI I NAMUS
SENU PORTRETU REPRODUKCIJOS

R. SÃO CAETANO, 447 - TEL. 4-5576 - S. PAULO

VYRŲ IR MOTERŲ RŪBŲ

SIUVYKLA

Savininkas *Povilas Ambrasevičius*

Avenida Zelina, 68 - Vila Zelina - São Paulo

LIETUVISKAS RESTORANAS

VALGYKLA

— POVILO JOTEIKOS —

Skani pietūs, vakarienė,
užkandžiai, gėrimai, silkės,
lietuviški kopūstai, agurkai
košelienu, pizza napolitana

RUA DOS ITALIANOS, 711 - BOM RETIRO

Is Lgo. S. Bento eina onibusai 70 ir 71 iki galo. - Bondé 55

Savi pas savuosius

Padaria Caieiras

KEPYKLA, MAISTO IR GĖRIMU
PARDUOTUVĖ

SAVININKAI

ONA IR EDVARDAS PAŽERAI

Vila Crescuma — Caieiras — E. F. S. J. — Est. S. Paulo

ŽEMĖS SKLYPAI ilgalaikiam išsimokėjimui be nuošimčių! Naujas pardavimas —
VILA LIBANEZA — 800 metrų atstu nuo bondės sustojimo Vila Prudente
RAŠTINĖ: Praça Jaquitahy, 83 — M A T A S I V A N A U S K A S .

Olhe moço:

Caminhão

se

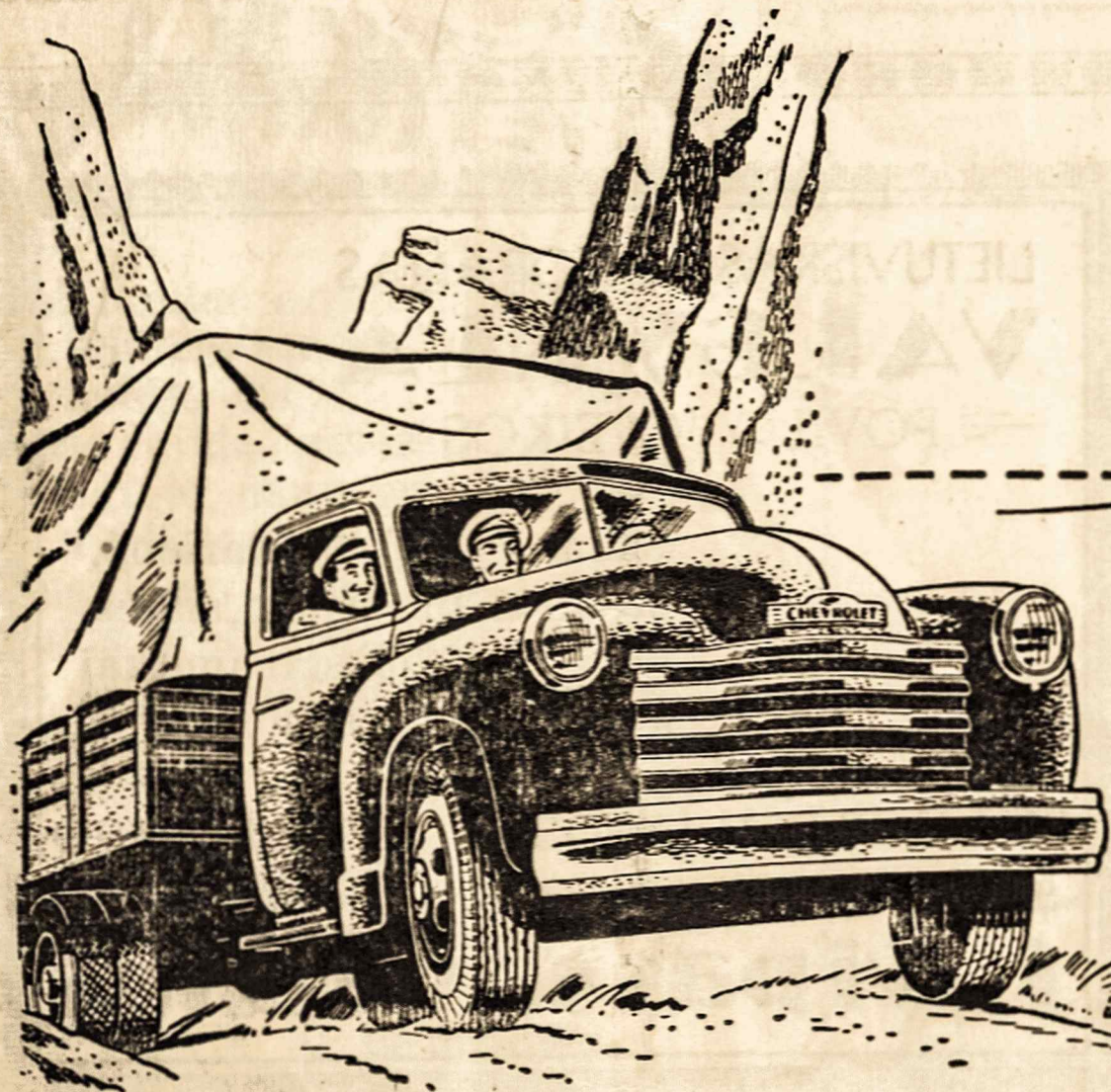
conhece

na

estrada!

EIS O MELHOR campo de provas! Na estrada um caminhão demonstra quanto pode, em pujança, em pontualidade, em economia. Nas estradas, boas ou más, em tempo chuvoso ou sêco, os Caminhões Chevrolet correspondem à confiança neles depositada, porque rendem mais, quilômetro por quilômetro, do que qualquer outro caminhão de sua classe. Procure conhecer as importantes características inéditas apresentadas agora pelos caminhões Chevrolet. E lembre-se: Chevrolet é o caminhão que mais se vende - no Brasil e em todo o mundo!

1º em inovações!

Chevrolet

PRODUTO DA GENERAL MOTORS

PARA VENDAS E SERVIÇO PROCURE OS
CONCESSIONÁRIOS AUTORIZADOS DA

GENERAL MOTORS DO BRASIL S. A.